

Research Paper

Comparative-Quantitative Analysis of Factors Affecting Civil War Onset in Societies

Ali Salar^{*1}

¹ Assistant Professor, Department of Sociology and Management, Faculty of Literature and Humanities, University of Neyshabur, Neyshabur, Iran, a.salar@neyshabur.ac.ir

 [10.22080/ssi.2025.28365.2246](https://doi.org/10.22080/ssi.2025.28365.2246)

Received:
January 7, 2025
Accepted:
March 17, 2025
Available online:
August 30, 2025

Keywords:
Anocracy, Civil war onset,
Cultural diversity,
Economic growth

Abstract

Objectives: Civil war, as a form of intra-state conflict, has consistently been a subject of scientific and empirical inquiry. Given the consequentialness of civil war on diverse societal domains, the present research aims to examine the factors influencing the onset of civil war within societies. **Methods:** Employing a panel data logistic regression model with random effects, this study encompasses 3,802 country-years spanning 1973 to 2005. **Results:** Findings indicate that a society's population size has a significant positive impact on the risk of subsequent civil war. Increasing population size from its minimum to maximum observed values elevates the in-sample predicted probability of civil war onset from 12% to 48%. Increasing the prior levels of economic growth exhibits a mitigating effect on the risk of subsequent civil war. Furthermore, the results indicate that anocracies, or semi-democracies, are more susceptible to civil war onset compared to full democracies or dictatorships. Moreover, a society's prior level of cultural diversity exerts a positive influence on the probability of subsequent civil war. **Conclusion:** The findings align with the existing literature on civil war, emphasizing the critical role of both social and cultural dimensions (soft aspects) and economic and political factors (hard aspects) in shaping the likelihood of civil war onset. Consequently, a multifaceted strategy that concurrently fosters economic growth, strengthens democratic institutions, and ensures equitable distribution of resources across society and among different cultural (ethno-religious) groups is crucial for effectively mitigating the risk of civil war within societies.

***Corresponding Author:** Ali Salar

Address: Department of Sociology and Management, Faculty of Literature and Humanities, University of Neyshabur, Nezam al-Molk Blvd, Neyshabur, Khorasan Razavi, Iran.

Email: a.salar@neyshabur.ac.ir

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

2538-3612 © The Author(s)

Published by University of Mazandaran

Extended Abstract

1. Introduction

Civil war, as a form of intrastate conflict, initially emerged in the literature of political science before progressively entering economic and sociological literature (Reynal-Querol, [2002](#)). It has since been recognized as a multi-causal reality (Reid et al., [2021](#)). Civil wars represent a prominent type of armed intrastate conflict within the current international system.

Despite decades of research and methodological advancements in the field of civil war, a consensus on explaining its onset, occurrence, intensity, or prevalence remains elusive, except for a few causal factors (Herge & Sambanis, [2006](#)). Even systematic reviews of the literature in this domain (e.g., Sambanis, [2004](#); Herge & Sambanis, [2006](#); Dixon, [2009](#)) confirm the assertion that we still know little about the causes of civil war (Trinn & Wencker, 2021). Nevertheless, the consequentialness of civil war across various spheres of social life and the necessity for precise scientific understanding have not halted studies in this field.

Given the central importance and consequentialness of civil war across various dimensions of societal life, the current research aims to examine the factors influencing civil conflict within societies. Through this investigation, we seek to formulate practical implications for societies.

2. Methods

This study employed a comparative-quantitative approach using logistic regression analysis for panel data with random effects. The data structure simultaneously possesses characteristics

of cross-sectional data (countries) and time-series data (years), a format commonly known as panel data (Gujarati, 2004:28). After excluding all missing data, the time span for the panel data in this analysis was from 1973 to 2005, with a total of 3802 country-year observations.

To measure civil war in societies, version 4.1 of the Correlates of War (COW) project database was used. This database allowed us to examine the onset of civil war in all countries from 1960 to 2006. For measuring the level of democracy in societies, we utilized the revised and combined Polity2 index (Wahman et al., [2013](#); Teorell et al., [2023](#)).

To measure the level of economic growth in countries, the growth rate of Gross Domestic Product (GDP) was employed based on constant local currency. For data aggregation, we used the constant 2010 U.S. dollar rate (World Bank, [2023](#)).

To measure the level of cultural diversity in countries, the Historical Index of Ethnic Fractionalization (HIEF) (Drazanova, [2019](#); Teorell et al., [2023](#)) was employed. The ethnic fractionalization index indicates the probability that two randomly selected individuals from a given country do not belong to the same ethnic group.

For measuring population size, data from Heston et al. ([2012](#)) and the Penn World Table (PWT) were utilized. To control for the effects of large population values, its logarithmic form was used (cf. Herge & Sambanis, [2006](#)).

It's also important to note that to account for the delayed, gradual, and non-immediate impact of social factors on phenomena (temporal effects) (Wooldridge, [2010](#)), to reduce simultaneity

bias (Greene, 2012), and to prevent reverse causality (Angrist, 2009), we used a one-year lag for independent variables relative to the dependent variable.

3. Results

The logistic regression results from the final step (Step 5) indicate that all factors of civil war onset—including the level of democracy, squared level of democracy, cultural diversity, population size, and economic growth—have a significant impact on the probability of civil war onset.

A comparison of the coefficients for these factors reveals that the level of cultural diversity within societies exerts the most substantial influence on the subsequent probability of civil war onset. Following cultural diversity, population size has a greater impact on the likelihood of civil war onset in societies.

Inspired by Reid et al. (2021) and utilizing the results from Step 5 of the model, we examined the predicted probability of civil war onset under the condition of an increase in each factor, assuming other factors are held at their median values and controlling for relevant variables. The findings show that two key factors—population size and economic growth—have a greater causal impact in altering the predicted probability of civil war onset than the other factors.

4. Conclusion

This research aimed to investigate the determinants influencing the probability of civil war onset in societies. Our findings align with existing research in this field, including studies by Gleditsch (2007), Buhaug et al. (2008), Ishi (2022), and Wimmer and Min (2006). The results indicate that as population size increases, the level of cultural diversity within

societies also tends to rise. Consequently, population growth can potentially influence the likelihood of civil war onset by intensifying cultural diversity. Economic growth emerged as one of the most crucial explanatory and predictive factors for civil war onset, reducing the probability of onset by approximately 30%. The link between economic growth and the likelihood of civil war onset can be explained by Collier and Hoeffler's (2004) opportunity cost theory. This theory posits that low economic growth decreases the opportunity cost of rebellion, thereby increasing the probability of civil war (Herger et al., 2009; Jakobsen et al., 2013).

While the literature has primarily focused on economic and political factors (considered the "hard" aspects of social life), the "soft" aspects of social life also play a role in the onset of civil war within societies. A comprehensive understanding of this phenomenon requires attention to all dimensions of social life. Given the significant importance of factors such as population size and cultural (ethno-religious) diversity, alongside economic and political factors, adopting a multifaceted strategy is crucial. This strategy should include the balanced distribution of the benefits of economic growth alongside the establishment of democratic institutions at the societal level. Such an approach can effectively mitigate the risk of civil war onset in societies.

Funding

There is no funding support.

Authors' contribution

The author confirms sole responsibility for various aspects of this article, including its ideation and design, data collection,

analysis and interpretation, and manuscript preparation.

Conflict of interest

The author declared no conflict of interest.

علمی پژوهشی

بررسی تطبیقی-کمی عوامل مؤثر بر آغاز جنگ مدنی در جوامع

علی سالار^{*} ID^۱ استادیار، گروه جامعه‌شناسی و مدیریت، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه نیشابور، نیشابور، ایران، a.salar@neyshabur.ac.ir[10.22080/ssi.2025.28365.2246](https://doi.org/10.22080/ssi.2025.28365.2246)

چکیده

اهداف: جنگ مدنی، به مثابه یکی از صورت‌های تضادهای درون کشوری، همواره محمل بررسی‌های علمی و تجربی بوده است. عطف به پرپیامدی جنگ مدنی برای ابعاد گوناگون حیات جامعه، هدف پژوهش حاضر، بررسی عوامل مؤثر بر آغاز جنگ مدنی در جوامع بوده است. روش مطالعه: روش پژوهش حاضر، رگرسیون لجستیک مبتنی بر داده‌های پانلی، با مدل اثرات تصادفی، مشتمل بر ۳۸۰۲ کشور-سال و در بازه زمانی ۱۹۷۳ تا ۲۰۰۵ بوده است. یافته‌ها: یافته‌ها نشان داده است که اندازه جمعیت جوامع، تأثیر مثبت و معنی‌داری بر خطر آغاز جنگ مدنی متعاقب جوامع دارد. تغییر اندازه جمعیت از کمترین میزان آن به بیشترین میزان آن در نمونه، احتمال پیش‌بینی‌شده درون نمونه‌ای آغاز جنگ مدنی را از ۱۲٪ به ۴۸٪ افزایش می‌دهد. همچنین، افزایش سطح رشد اقتصادی پیشین جوامع، اثر کاهنده‌ای را بر خطر آغاز جنگ مدنی متعاقب در جوامع نشان می‌دهد. همچنین، یافته‌ها نشان داد که شبه دموکراسی‌ها، یا آنوکراسی‌ها، در مقایسه با دموکراسی‌ها یا دیکتاتوری‌های تمام‌عیار، بیشتر در معرض آغاز جنگ مدنی هستند. همچنین، وضعیت تنوع فرهنگی پیشین در جوامع، تأثیر مثبتی بر احتمال آغاز جنگ مدنی متعاقب در جوامع دارد. نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش، همخوان با ادبیات شکل‌گرفته در حوزه جنگ مدنی، بر نقش کلیدی ابعاد اجتماعی و فرهنگی (وجه نرم) و نیز ابعاد اقتصادی و سیاسی (وجه سخت)، در شکل‌دهی احتمال آغاز جنگ مدنی تأکید می‌ورزد. در نهایت اتخاذ یک استراتژی چندوجهی که همزمان رشد اقتصادی را تسریع کند، نهادهای دموکراتیک را تقویت کند و توزیع متوازن منابع در میان جمعیت و گروه‌های متفاوت فرهنگی (قومی-مذهبی) را تضمین کند، برای کاهش مؤثر احتمال آغاز جنگ‌های مدنی در جوامع ضروری است.

تاریخ دریافت:

۱۸ دی ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۲۷ اسفند ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۰۸ شهریور ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

آغاز جنگ مدنی، آنوکراسی، تنوع فرهنگی، رشد اقتصادی

^{*} نویسنده مسئول: علی سالارآدرس: گروه جامعه‌شناسی و مدیریت، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه نیشابور، نیشابور، خراسان رضوی، ایران. ایمیل: a.salar@neyshabur.ac.ir

این مقاله با دسترسی آزاد تحت مجوز بین‌المللی کربیتو کامنز از نوع نسبت‌دادن-غیرتجاری-بدون انشقاق ۴/۰ است.

ناشر: دانشگاه مازندران © نویسنده(گان) ۲۵۳۸-۳۶۱۲

۱ مقدمه و بیان مسأله

جنگ مدنی^۱، به مثابه یکی از اشکال منازعات درون کشوری، نخست در ادبیات علوم سیاسی مطرح شد و تدریجاً به حوزه ادبیات اقتصادی و جامعه‌شناختی نیز راه یافت (Reynal-Querol, 2002) و به عنوان واقعیتی چند علتی^۲، مطرح شد (Reid et al., 2021). مفهوم جنگ مدنی در ادبیات جامعه‌شناختی با اصطلاحات مشابهی نظیر تضاد اجتماعی^۳، خشونت^۴، شورش^۵، اعتراض^۶، تروریسم و انقلاب^۷ به کار رفته است و ابعاد گوناگون آن نظیر آغاز^۸، وقوع^۹، شدت^{۱۰} و شیوع^{۱۱} نیز به صورت جداگانه، محمل بررسی‌های علمی بوده است، اگرچه تمرکز قالب تحقیقات بر مطالعه آغاز جنگ مدنی بوده است (Trinn & Wencker, 2021).

جنگ‌های مدنی، یکی از صورت‌های درگیری‌های مسلحانه درون‌ملتی در نظام بین‌المللی فعلی است که عمدتاً از جهات شدت و فراوانی، به‌ویژه در دوران پس از جنگ سرد، از جنگ‌های بین کشوری فراتر رفته‌اند (Gleditsch, 2017; Nieman, 2011; Toft, 2021). میراندا و همکاران^{۱۲} (2016) نشان داده است که شدت و فراوانی جنگ‌های مدنی در قرن بیستم در مقایسه با قرن نوزدهم، به‌ویژه پس از فرآیند استعمارزدایی‌شان، بیشتر شده است. مفهوم رقابت‌های داخلی پایدار^{۱۳} نیز که در برخی از تحقیقات نظیر دیرون و برکوویچ^{۱۴} (2008) به آن اشاره شده است، بیان‌گر این است که شدت و شیوع این نوع از جنگ‌های داخلی در مقایسه با سایر انواع درگیری‌ها رو به افزایش بوده است.

واقع مطلب این است که زندگی و خاطرات اکثر معاصران ما، تحت تأثیر جنگ بوده است. مبارزات مسلحانه برای استقلال، جنگ‌های داخلی پس از استعمار به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه و نیز فهرست درگیری‌های پیرامون ما از افغانستان، عراق، همگی مؤید نکته فوق است (Wimmer & Min, 2006). این رویدادها بار دیگر به تعبیر هینتزه^{۱۵} (1975) - که مطالعه وی را به عنوان اولین اثر جامعه‌شناختی در باب جنگ می‌دانند - نشان می‌دهد که "جهان هنوز برای صلح دائمی آماده نیست".

با وجود چندین دهه پژوهش در حوزه جنگ مدنی و پیشرفت‌های روشی این حوزه، جز در موارد معدودی از تعیین‌کننده‌ها، هنوز وفاقی در زمینه تبیین آغاز، وقوع، شدت یا شیوع جنگ مدنی به دست نیامده است (Herger & Sambanis, 2006). حتی مرور نظام‌مند ادبیات این حوزه (نظیر سامبانیس^{۱۶}، 2004؛ هرگ و سامبانیس، 2006؛ دیکسون^{۱۷}، 2009) نیز بر این مدعا صحت می‌گذارد که ما هنوز چیز زیادی در باب علل جنگ مدنی نمی‌دانیم (Trinn & Wencker, 2021). با این همه، پریامدی^{۱۸} جنگ مدنی در حوزه‌های متفاوت زندگی اجتماعی و ضرورت شناخت علمی دقیق آن، مانع توقف مطالعات این حوزه نشده است؛ ادبیات این حوزه نشان داده است که جنگ مدنی، عوارض اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کوتاه‌مدت و بلندمدتی را برای جوامع در پی دارد. تحقیقات نشان داده‌اند که جنگ مدنی در حوزه اقتصادی، پیامدهایی نظیر کاهش درآمدهای مالیاتی (Mueni

¹² Luiz CM Miranda, Leonel F. Perondi, & Kristian Skrede Gleditsch

¹³ enduring internal rivalries (EIRs)

¹⁴ Karl R. DeRouen Jr & Jacob Bercovitch.

¹⁵ Otto Hintze

¹⁶ Nicholas Sambanis

¹⁷ Jeffery Dixon

¹⁸ پریامدی یا پیامداری (Consequentialness) در ادبیات نظریه مجموعه‌ای، صفت پدیده‌هایی است که تأثیرات زیادی از خود به جای می‌گذارند (ماهونی، ۱۴۰۴).

¹ Civil war

² multi-causal reality

³ social conflict

⁴ violence

⁵ riots

⁶ Protest

⁷ revolution

⁸ onset

⁹ incidence

¹⁰ intensity

¹¹ prevalence

(Gallego, 2018; Tezcur, 2015)، کاهش سطح مدارای سیاسی و آزادی‌های مدنی در قبال گروه‌های مخالف (Hutchison, 2014)، کاهش ظرفیت حکومت (Thies, 2010; Sobek & Theis, 2015)، حکومت‌داری بد (Besley & Torsten, 2008)، ضعف در تأمین کالاهای عمومی (Kyriacou, 2013)، و اقتدارگرایی (Baldwin, & Huber, 2010) را نیز می‌توان از پیامدهای منفی جنگ مدنی در حوزه سیاسی برشمرد.

عطف به اهمیت محوری مسأله جنگ مدنی و پریامدی آن در ابعاد مختلف حیات جوامع، پژوهش حاضر در پی بررسی عوامل مؤثر بر جنگ مدنی در میان جوامع هست تا از خلال بررسی آن بتوان دلالت‌هایی عملی برای جوامع صورت‌بندی کرد.

۲ ادبیات تجربی و نظری

ملهم از الگوی بازنمایی چهاروجهی پارسونز (1951) و چلبی (۱۳۸۹) از امر اجتماعی^۴ و نیز فراثلیل‌ترین و ونکر (2021) در باب علل جنگ مدنی، می‌توان گفت که ادبیات شکل‌گرفته پیرامون تعیین‌کننده‌های جنگ مدنی، مشحون از عوامل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی است. بررسی ادبیات شکل‌گرفته در حوزه عوامل سیاسی مؤثر بر تضاد و به‌طور مشخص جنگ مدنی نشان می‌دهد که دموکراسی واجد تأثیرات علی گونه‌گونی بر جنگ مدنی است و وفاق‌چندانی را در ادبیات این حوزه در پی نداشته است (Koubi et al., 2012). پاره‌ای از تحقیقات نظیر البادوی و سامبانیس^۵ (2002)، کولیر و هافلر^۶ (2004) و فیرون و لایتین^۷ (2003) نشان داده‌اند که بین سطح دموکراسی^۸، یا نوع رژیم^۹ و تضاد درون کشوری رابطه‌ای وجود ندارد، در مقابل اما تحقیقاتی نظیر گلدیچ و روگری^{۱۰} (2010)،

(Lai & Thyne, 2007; et al., 2021)، نابودی زیرساخت‌ها، کاهش اندازه تولیدات صنعتی (Collier & Duponchel, 2013) و بهره‌وری کل (Jola-Sanchez, 2022)، کاهش نیروی کار ماهر (Collier & Duponchel, 2013)، فرار سرمایه (Collier, 1999) تأثیر منفی کوتاه‌مدت و بلندمدت بر رشد اقتصادی و رکود اقتصادی (Murdoch & Todd Sandler, 2002; Kang & Meernik, 2005; Gyimah-Brempong & Corley, 2005; Costalli et al., 2017; Collier, 1999) و توسعه‌نیافتگی (Alesina & Rodrik, 1994) را در پی دارد. همچنین، جنگ مدنی در حوزه اجتماعی و فرهنگی، عوارضی نظیر افزایش نگرش‌های تعصب‌گرایانه (Besser & Yuval, 2009)، تهدید اعتماد اجتماعی (Kijewski & Freitag, 2018) و کاهش اعتماد تعمیم‌یافته (Kunovich & Randy Hodson, 1999; Kijewski & Freitag, 2018; Kunovich & Hodson, 1999; Rohner et al., 2013; Cassar et al., 2013)، کاهش اعتماد به گروه غیرخودی (De Luca & Verpoorten, 2015)، افزایش نرخ مرگ‌ومیر و معلولیت (Ghobarah, 2003, 2004)، تضعیف سرمایه انسانی و کاهش سطح سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی (Lai & Thyne, 2007)، فرسایش مهارت^۱ (Collier & Duponchel, 2013) و کاهش سطح مدارای اجتماعی (Peffley et al., 2015; Hutchison, 2014; Kunovich & Hodson, 1999; Mironova & Whitt, 2016; Beber et al., 2014; Tir & Singh, 2015) را در پی دارد. احتمال تکرار مجدد خشونت و کاهش دوره‌های صلح (Rudloff & Findley, 2016; Bara et al., 2017; salehyan & Gleditsch, 2006) کاهش اعتماد سیاسی (Hutchison & Johnson, 2011; De Juan & Pierskalla, 2016)، کاهش مشارکت سیاسی

⁶ Paul Collier, Anke Hoeffler

⁷ James D Fearon, David D Laitin

⁸ Level Of Democracy

⁹ Regime Type

¹⁰ Kristian Skrede Gleditsch, Andrea Ruggeri

¹ Skill Erosion

² spillover effect

³ Regional Instability

⁴ The Social

⁵ Elbadawi, Ibrahim & Nicholas Sambanis

در معرض تضاد درونی هستند، اما احتمال جنگ مدنی در شبه دموکراسی‌ها همچنان بیشتر از دیکتاتوری‌هاست؛ به عبارتی احتمال جنگ مدنی در کشورهای شبه دموکراتیک، در مقایسه با کشورهای دموکراتیک بیشتر از احتمال جنگ مدنی کشورهای دیکتاتوری در مقایسه با کشورهای دموکراتیک است (Muller & Weede, 1990; Ellingsen, 2000). در همین رابطه، پاره‌ای از تحقیقات نظیر نظیر رینال-کوئزل (2002) نیز به‌طور مشخص‌تر بر تأثیر نوع نهادهای سیاسی موجود در نظام سیاسی دموکراتیک بر جنگ مدنی پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که نظام سیاسی مبتنی بر نمایندگی تناسبی^{۲۴} و دموکراسی‌های اجماعی^{۲۵} به‌واسطهٔ تسهیم قدرت در میان گروه‌های اجتماعی، وقوع جنگ‌های مدنی را کاهش می‌دهند.

تشریح نظری پیوند میان سطح دموکراسی و جنگ مدنی، حاوی استدلال‌های نظری گوناگونی است. برخی از استدلال‌ها که متضمن رابطهٔ خطی میان این دو متغیر هستند، اظهار می‌دارند که در نظام‌های دموکراتیک، شهروندان از طریق رسانه‌های مستقل، از وضعیت اقتصادی، محیط زیستی و نیز سیاست‌های دولت آگاه می‌شوند و قادرند اقدامات دولت را به‌دقت بررسی کنند. همچنین، قادرند نظرات خود را آزادانه بیان کنند و احیاناً دیدگاه‌های سیاسی جایگزینی را به‌پیش بکشند (Payne, 1995). از آنجایی که مشارکت‌های سیاسی

الباداوی و سامبانیس، (2002)، استی^۱ و همکاران (1995، 1998)، گور^۲ (2000)، هرگ و همکاران^۳ (2001)، گیلر و میلر^۴ (2014) و کیکون و بروکنر^۵ (2007) دریافتند که بین سطح دموکراسی یا نوع رژیم و آغاز جنگ مدنی^۶ رابطه‌ای منفی وجود دارد. تحقیقات دیگری نظیر ترین و ونکر (2021)، فلده و دسویا^۷ (2009)، فلده (2009)، کولیر و هافلر (1998)، دسویا (2002)، گلدیچ و همکاران^۸ (2009)، رینال-کوئزل (2002)، سامبانیس (2001)، هرگ و سامبانیس (2006)، هرگ و همکاران (2001)، گیلر و میلر (2014)، دناردو^۹ (2014)، وید و مولر^{۱۰} (1998)، الینگسن و گلدیچ^{۱۱} (1997)، ریگن و هندرسون^{۱۲} (2002)، مولر و وید (1990)، آپ (1994)، فین (1995)، ابوحر و سینگرانی (2007)، ورلند^{۱۳} (2008)، بلینی و دیمیکو^{۱۴} (2011)، و استوکر^{۱۵} (2010) نیز رابطهٔ میان دموکراسی و جنگ مدنی را غیرخطی (U-وارون^{۱۶}) دانسته‌اند و ذیل مفاهیمی نظیر شبه دموکراسی^{۱۷}، شبه دیکتاتوری^{۱۸}، رژیم‌های ترکیبی^{۱۹}، دموکراسی سطح متوسط^{۲۰} یا آنوکراسی^{۲۱}، نشان داده‌اند که کشورهای نسبتاً دموکراتیک (یا همان شبه دموکراسی‌ها، دموکراسی‌های ضعیف، دموکراسی‌های ناقص، یا دولت‌های درحال‌گذار)، در مقایسه با دموکراسی‌های تمام‌عیار^{۲۲}، خالص، مستحکم^{۲۳} یا دیکتاتوری‌های تمام‌عیار، خالص و شدید، بیشتر در معرض تضاد و جنگ مدنی هستند. هرچند یافته‌هایی نیز نشان داده‌اند که شبه دموکراسی‌ها و دیکتاتوری‌ها، بیشتر از دموکراسی‌ها

¹⁴ Michael Bleaney & Arcangelo Dimico

¹⁵ Daniel Stockemer

¹⁶ inverted U-shaped

¹⁷ Semi Democracy

¹⁸ semi-authoritarian

¹⁹ hybrid regimes

²⁰ Middle Range Democracy

^{۲۱} Anocracy: منظور حکومت‌هایی است که در شاخص

polity، در بازهٔ میانی دموکراسی-دیکتاتوری قرار دارند.

²² full democracies

²³ Consolidated

³⁰ Erich Weede & Edward N. Muller

²⁴ proportional democracies

²⁵ Consociational democracies

¹ Daniel C. Esty, Pamela T. Surko, & Alan N. Unger

² Ted Robert Gurr

³ Herge, havard, tanja ellingsen, scott gates, and nils petter gleditsch

⁴ Douglas M. Gibling, & Steven V. Miller

⁵ Antonio Ciccone, & Markus Bruckner.

⁶ Civil war onset

⁷ Fjelde, Hanne, & Indra De Soysa

⁸ Nils Petter Gleditsch, Håvard Hegre, & Håvard Strand

⁹ James DeNardo

¹⁰ Tanja Ellingsen a& nd Nils Petter Gleditsch

¹¹ Patrick M. Regan, & Errol A. Henderson

¹² Helen Fein

¹³ James Raymond Vreeland

محرومیت هستند، احتمال وقوع تضاد بیشتر است (Gurr, 1993).

پارهای دیگر از استدلال‌های نظری، رابطه غیرخطی میان سطح دموکراسی و جنگ مدنی را ذیل عنوان "فرضیه آنوکراسی" طرح می‌کنند (Fearon & 2001; Laitin, 2003; Herge et al., 2001). پیش‌تر گفته شد، اظهار می‌دارند که احتمال وقوع تضاد، در آنوکراسی در مقایسه با دموکراسی و دیکتاتوری بیشتر است. اولین استدلال‌های اولیه پیرامون این رابطه نظیر مولر^۲ (1985) و مولر و سلینگسن^۳ (1987) بر استدلال مک‌آدام^۴ (1982) پیرامون ساختارهای فرصت گروه‌های مخالف متکی است. در دیکتاتوری، فرصت‌های سازمان‌دهی بسیار محدود است و احتمال موفقیت کنش جمعی پایین است. در نقطه مقابل، دموکراسی خالص، امکان کنش جمعی صلح‌آمیز را تدارک می‌بیند. آنوکراسی در میانه این دو حالت است و خشونت به‌عنوان مؤثرترین راه مخالفان، محتمل‌تر است (Vreeland, 2008). مولر و وید (1990) از نقطه‌نظر کنش‌گر عقلانی به تبیین این رابطه پرداختند و ادعا می‌کنند که اگر سطح تبعیض بالا باشد، شورش غیرمنطقی است؛ چراکه هزینه‌های زیادی دارد و احتمال موفقیت کمی دارد. اگر سطح تبعیض پایین باشد، احتمال مذاکره مسالمت‌آمیز از تضاد بیشتر می‌شود. اما اگر سطح تبعیض در حالت متوسط باشد، تضاد داخلی به‌عنوان گزینه مرجح ظاهر می‌شود.

بخش دیگری از نظریات تبیین‌کننده رابطه غیرخطی میان سطح دموکراسی و جنگ مدنی اظهار می‌دارند که آنوکراسی‌ها، ذاتاً ناپایدار هستند (Fearon & Laitin, 2003; Herge et al., 2001; Ellingsen, 2000; salehyan, & Brancati, 2007; Gleditsch, 2006). چنین دولت‌هایی حدی از سرکوب و درجات محدودی از آزادی و نبود کانال‌های

نمایشی نظیر تظاهرات، اعتصاب و ... در نظام‌های دموکراتیک پذیرفته شده است، حقوق مدنی و سیاسی شهروندان تضمین شده است، نارضایتی شهروندان، معمولاً به تضادهای مدنی ختم نمی‌شود. از این جهت، تغییرات سیاسی شدید چندان محتمل و مقتضی نیست (Auvinen, 1997). وجود احزاب سیاسی، از طریق نمایندگی منافع گروه‌های متفاوت، قادر به حل مسأله کنش جمعی هستند. همچنین، وجود مکانیسم‌های انتخابی در نظام‌های دموکراتیک سبب می‌شود که احزاب مخالف، ترجیحات خود را به‌صورت آزادانه و بدون سرکوب دولتی اظهار دارند و از سوی دولت نیز، به‌کارگیری ابزارهای غیرخشونت‌آمیز سیاسی، در مقایسه به نظام‌های دیکتاتوری، محتمل‌الوقوع‌تر است (Rummel, 1955; Gleditsch & Ruggeri, 2010). در همین رابطه، ریگز^۱ (1995) معتقد است از آنجایی که دموکراسی‌ها از روش‌هایی نظیر همکاری و استقلال عمل در مدیریت تضاد قومی بهره می‌برد، کمتر درگیر خشونت می‌شود. رهبران دموکراتیک، در صورت تمایل به حفظ قدرت، خواسته‌های شهروندان خود را برآورده می‌کنند. از سوی دیگر، از آنجایی که رهبران دموکراتیک قادر نیستند پاسخ‌گوی تمایلات عموم شهروندان حامی خود از طریق ارائه کالاهای خصوصی باشند، به ارائه کالاهای عمومی نظیر رونق اقتصادی متوسل می‌شوند و از این طریق حمایت سیاسی و بقا را تضمین می‌کنند (Mesquita et al., 2003). وجود قوه مقننه مستقل از نظام‌های دموکراتیک، ضامن نمایندگی طیف گسترده از منافع است و اجازه نمی‌دهد که هیچ گروهی به‌واسطه سیاست‌ها و اقدامات دولتی مضر، رنج ببرد. از این جهت، نظام‌های دموکراتیک با رعایت حاکمیت قانون، ثبات سیاسی و مشروعیت را به ارمغان می‌آورد و سطح تضاد را کاهش می‌دهد (Koubi et al., 2012). در مقابل اما، نظام‌های دیکتاتوری، به خاطر اینکه تبعیض بیشتری را اعمال می‌کنند و شهروندان بیشتر در معرض بی‌عدالتی و

³ Edward N. Muller & Mitchell A. Seligson

⁴ Doug McAdam

¹ Fred W. Riggs

² Edward N. Muller

تحقیقات نشان داده‌اند که میان سطح توسعه اقتصادی و صلح داخلی، رابطه‌ای خطی برقرار است (Østby, 2008; Collier, 1998). پاره‌ای از تحقیقات نظیر دوب و وارگاس^۸ (2008) و هیدالگو و همکاران^۹ (2010) نیز نشان داده‌اند که فقر، برانگیزاننده جنگ و تضاد است. الینگسن^{۱۰} (2000) در تحقیق خود نشان داده است که کشورهای با سطوح پایین اقتصادی-اجتماعی و به‌طور مشخص سرانه پایین مصرف انرژی، بیشتر در معرض تضاد داخلی هستند. میگوئل و همکاران^{۱۱} (2004) و چاسانگ و میگوئل^{۱۲} (2009) نیز در تحقیق خود نشان داده‌اند که شوک رشد منفی، احتمال جنگ مدنی افزایش می‌دهد. برخی از تحقیقات این حوزه نظیر البادوی و هرگ^{۱۳} (2004)، هرگ و همکاران^{۱۴} (2003)، دسویا (2002) و استی و همکاران (1995) به بررسی رابطه سهم تجارت از تولید ناخالص داخلی و جنگ مدنی پرداخته‌اند و رابطه‌ای منفی را نشان داده‌اند. محدود تحقیقاتی نظیر هیبس (1973) و سینگر و اسمال (1993) نیز رابطه‌ای غیرخطی میان سطح رشد و جنگ مدنی را دریافته‌اند و نشان دادند که خطر جنگ مدنی با توسعه کشورهای فقیر افزایش و در کشورهای توسعه‌یافته‌تر کاهش می‌یابد. با همه این احوال، به تعبیر هرگ و سامبانیس (2006)، پیامدهای رشد اقتصادی برای جنگ مدنی هنوز در حاله‌ای از ابهام است که بخشی از آن به علت مشاهدات بی‌پاسخ در پایگاه‌های داده است.

نهادی‌شده برای اعتراض را در خود دارند؛ ترکیب نامیمونی که شهروندان معترض را قادر می‌کند علیه دولت شورش کنند (Buhaug, 2006; Muller & Weede, 1990; Herge et al., 2001; Reynal-Querol, 2002). سرکوب، شکایاتی را موجب می‌شود که گروه‌ها را به کنش وامی‌دارد و آزادی، امکان سازمان‌دهی و مشارکت را در فعالیت‌های ضد حکومتی فراهم می‌کند. چنین تناقضات نهادی، بیان‌گر عدم انسجام سیاسی است که با تضاد ارتباط پیدا می‌کند (Herge et al., 2001).

در زمینه تعیین‌کننده‌های اقتصادی جنگ مدنی نیز ادبیات قابل توجهی شکل گرفته است. یکی از خطوط برجسته ادبیات این حوزه، تأثیر رشد اقتصادی، فقر، توسعه یا درآمد بر سطح جنگ مدنی است که یکی از پذیرفته‌شده‌ترین یافته‌های ادبیات این حوزه است (Dixon, 2009; Herge & Sambanis, 2006; Gibler & Miller, 2014). تحقیقاتی نظیر گیلر و میلر (2014)، فیرون و لایتین (2003)، سامبانیس (2004)، کولیر و همکاران^۱ (2009)، هرگ و همکاران^۲ (2003)، هرگ و سامبانیس (2006)، گوبلر و همکاران^۳ (2016)، سیدرمن و همکاران^۴ (2011)، ترین و ونکر (2021)، فلده و دسویا (2009)، فلده (2009)، دسویا (2002)، البادوی و سامبانیس (2002)، کولیر و هافلر (1998)، هندرسون و سینگر^۵ (2000)، هاگ و الینگسن^۶ (1998) و توماس و سرگنتی^۷ (2010) نشان داده‌اند که بین سطح درآمد سرانه و خطر جنگ مدنی، رابطه منفی برقرار است؛ کشورهای کمتر توسعه‌یافته، بیشتر در معرض تجربه جنگ مدنی هستند.

⁸ Oeindrila⁹ Daniel F. Hidalgo; Suresh Naidu, Simeon Nichter & Neal Richardson¹⁰ Tanja Ellingsen¹¹ Edward Miguel, Shanker Satyanath, & Ernest Sergenti¹² Sylvain Chassang, & Gerard Padró i Miquel¹³ Ibrahim Elbadawi & Havard Hegre¹⁴ Håvard, Hegre, Nils Petter Gleditsch, & Ranveig Gissinger¹ Paul Collier, Anke Hoeffler, and Dominic Rohner² Håvard Hegre, Nils Petter Gleditsch, & Ranveig Gissinger³ Joshua R. Gubler, Joel Sawat Selway, & Ashutosh Varshney⁴ Lars-Erik Cederman, Nils B. Weidmann, & Kristian Skrede Gleditsch⁵ Errol A. Henderson, & J. David Singer⁶ Wenche Hauge, & Tanja Ellingsen⁷ Anjali Thomas & Ernest J. Sergenti

Hoeffler, 2002, 2004; Thyne, 2006; Lujala et al., 2005; Hegre et al., 2009; Jakobsen et al., 2009; Chassang & Miquel, 2013). کولیر و هافلر (2002) معتقدند که رشد اقتصادی، استخدام شورشیان را دشوارتر می‌کند؛ چراکه فرصت‌های شغلی بیشتری فراهم می‌شود و سطح شکایت کاهش می‌یابد (ر.ک.، Sørli et al., 2002; De Soysa, 2002; Sørli et al., 2005; De Soysa & Fjelde, 2010; Hendrix, 2012; Idean Salehyan). افزایش سطح تجارت نیز قادر است هزینه فرصت اعمال صلح‌طلبانه را به‌واسطه افزایش امکان درآمدزایی از مجاری دیگر و نیز افزایش سطح سرمایه اجتماعی، به‌مثابه مانعی برای شکل‌گیری گروه‌های تضاد فراهم کند (De Soysa, 2002).

استدلال نظری سوم، پیرامون ناتوانی کشورهای فقیر در اجرای سیاست‌های بازتوزیعی است. این کشورها، فاقد منابعی‌اند که کشورهای ثروتمند برای تأمین کالاهای عمومی، باز توزیع ثروت، سرمایه‌گذاری در خدمات بیمه اجتماعی در اختیار دارند (Hegre et al., 2001; De Soysa, 2002; Wimmer & Min, 2006; Fjelde & De Soysa, 2009). هرچه یک اقتصاد بزرگ‌تر باشد، استانداردهای زندگی بالاتر می‌رود و سطح شکایت تقلیل می‌یابد (Devitt & Richard SJ Tol, 2012; Ciccone & Bruckner, 2007). سیاست‌های توزیعی بهتر اجرا می‌شود و از این طریق تضاد و تنش کاهش می‌یابد (Cederman et al., 2011). کولیر و هافلر (2002، 2004) معتقدند که نظریات مبتنی بر فرصت و به‌طور مشخص فرصت‌های اقتصادی، قدرت علی بیشتری برای تبیین جنگ مدنی در مقایسه با نظریات مبتنی بر "شکایت"^۲ دارند.

در حوزه تعیین‌کننده‌های اجتماعی نیز مطالعات درخور توجهی شکل گرفته است. یکی از مهم‌ترین عوامل اجتماعی مؤثر بر تضاد، اندازه جمعیت کشور است که ذیل نظریات فرصت دسته‌بندی می‌شود.

پیرامون تأثیر رشد اقتصادی بر جنگ مدنی که ذیل نظریه "فرصت" صورت‌بندی می‌شود (collier & Hoeffler, 1998; Fearon & Laitin, 2003)، تبیین‌های نظری رقیب و گاهی متناقضی شکل گرفته است. به‌طورکلی، ادبیات نظری این حوزه را می‌توان در سه محور اصلی صورت‌بندی کرد: نخست اینکه، رشد اقتصادی، معرف ظرفیت دولت به‌طورکلی و قدرت نظامی به‌طور خاص است (collier & Hoeffler, 2002; Fearon & Laitin, 2003; Thyne, 2006; Nieman, 2011; Wegenast & Basedau, 2014; Elbadawi & Sambanis, 2002). دولت‌های ضعیف، قابلیت‌های ضد شورش پایینی دارند و از این جهت، به شورشیان، فرصت کنترل را بر نواحی حاشیه‌ای کشور می‌دهند (Cederman et al., 2009; De la Calle et al., 2012). ثروت، بیان‌گر قابلیت‌های مالی، اجرایی، پلیسی و انتظامی دولت است و به همین علت، دولت‌های ثروتمندتر به خاطر ظرفیت بیشترشان در نظارت، ممانعت و سرکوب شورش‌های رو به رشد، قادرند از جنگ مدنی جلوگیری کنند (Fearon & Laitin, 2003) و دولت‌های ضعیف، امکان سازمان‌دهی و پایداری شورش را افزایش می‌دهند (Jakobsen et al., 2009; Chassang & Miquel, 2013). کولیر و هافلر (1998) نیز معتقدند که دولت‌های ثروتمندتر بهتر از کشورهای فقیر، قادرند از خودشان دفاع کنند و لذا خطر جنگ مدنی کاهش می‌یابد.

استدلال نظری دیگر که به نظریه هزینه-فرصت کولیر و هافلر (2004) نیز شناخته می‌شود (Hegre & Sambanis, 2006) این است که رشد اقتصادی یا درآمد سرانه پایین، هزینه فرصت شورش را کاهش می‌دهد؛ چراکه درآمد از پیش تعیین‌شده آن‌ها از دست می‌رود، هزینه فرصت پیوستن به گروه‌های شورشی کاهش می‌یابد. این موضوع، هزینه‌های به‌کارگیری شورشیان را کاهش می‌دهد و ابقای شورش را به لحاظ مالی فراهم می‌کند (collier & Hoeffler, 1998).

² Grievance theory¹ opportunity theory

انتخاب می‌کنند که پیامدهای مثبت برای رشد اقتصادی دارد. طبق مکانیسم دوم، وجود دموکراسی هزینه مشارکت سیاسی را کاهش می‌دهد و فرصت-زا است. براساس مکانیسم رقابت سیاسی، سیاست‌مداران برای جلب حمایت شهروندان، سیاست‌های بازتوزیعی را در دستور کار قرار می‌دهند (Acemoglu et al., 2015; Ahmad & Balcázar, 2016; Nayan, 2019; Ahmad, 2017).

بررسی ادبیات شکل‌گرفته نشان می‌دهد که پیرامون ربط نظری جمعیت بر جنگ مدنی، نظریه مدونی شکل نگرفته است و عمدتاً، مکانیسم‌های نظری ربط دو متغیر مزبور نادیده گرفته شده است (Trinn & Wencker, 2021). در عین حال اما می‌توان چند استدلال نظری برای شرح مکانیسم علی فوق تدوین کرد: یکی از استدلال‌های شکل‌گرفته این است که جمعیت‌های بزرگ‌تر، متنوع‌ترند و به احتمال بیشتری شامل یک گروه (قومی) می‌شوند که تمایل به شورش داشته باشد (Gleditsch, 2007; Buhaug et al., 2008; Ishii, 2022). ویمر و مین^۸ (2006) به تشریح این نکته براساس یک آزمایش ذهنی می‌پردازد: "کشوری یک نفره را تصور کنید که احتمال نزاع در آن ضرورتاً صفر است و آن را با کشوری جهانی مقایسه کنید که تمامی جنگ‌ها در آن، جنگ مدنی به حساب می‌آیند" (ص ۸۸۶). استدلال نظری دیگر این است که اندازه جمعیت، بیان‌گر ظرفیت دولت و یا هزینه فرصت است (Thyne, 2006; Holtermann, 2012; Warren & Troy, 2015). بروکner^۹ (2010) اظهار می‌دارد که امکان نیروگیری برای گروه‌های شورش و دولت در جوامع با جمعیت بزرگ‌تر بیشتر است و دولت را در کنترل

یافته‌های این حوزه از تحقیق، فی‌الجمله وفاقی را برانگیخته است (Dixon, 2009; Herge & Sambanis, 2006; Gibler & Miller, 2014). تحقیقاتی نظیر نورث^۱ (1984)، هومر-دیکسون^۲ (1999)، گیبler و میلر (2014)، دیکسون (2009)، هرگ و سامبانیس (2006)، کولیر و هافلر (2004)، فیرون و لایتین (2003)، رینال-کوئرل (2002)، سامبانیس (2001)، رالیگ و هرگ^۳ (2009)، سالحیان و گلدیچ (2006)، گلدیچ^۴ (2007)، ترین و ونکر (2021)، فلده و دسویا (2009)، فلده (2009)، البادای و سامبانیس (2002) و دسویا (2002) نشان داده‌اند که جمعیت‌های بزرگ‌تر، بیشتر در معرض خطر جنگ مدنی هستند. اما در مقابل تحقیقاتی اوستی (2008) نشان داده‌اند که جمعیت، تأثیر معنی‌داری بر سطح تضاد ندارد.

پیرامون رابطه میان رشد اقتصادی و سطح دموکراسی نیز ادبیات محتوایی و تجربی فراوانی شکل گرفته است؛ برخی نظیر بنادیب و همکاران (2013)، نوستن (2013، 2011)، نایاران و همکاران^۵ (2011)، راک^۶ (2009)، و صلاح‌دجایف^۷ (2015) معتقدند که سطح دموکراسی، تأثیر مثبتی بر رشد اقتصادی جوامع ایفا می‌کند، در مقابل اما محققانی نظیر آلسینا و پروتی^۸ (1996)، تاورس و واسیارگ^۹ (2001) معتقدند که سطح دموکراسی، اثر منفی بر رشد اقتصادی دارد. استدلال‌های نظری عمده تبیین رابطه دموکراسی-رشد اقتصادی نیز حول سه محور نظریه رأی‌دهنده میانه^{۱۰}، مکانیسم مشارکت سیاسی^{۱۱} و مکانیسم رقابت سیاسی^{۱۲} استوار است. طبق مکانیسم اول، رأی‌دهندگان عمدتاً وضع مالیات بیشتری بر ثروتمندان را خواهان هستند و از این طریق سیاست‌های بازتوزیعی را

⁸ Alberto Alesina, Roberto Perotti.

⁹ Jose Tavares, Romain Wacziarg.

¹⁰ Median voter theory

¹¹ Political participation mechanism

¹² political competition mechanism

¹³ Wimmer, A., & Min, B.

¹⁴ Markus Brückner

¹ Robert North

² T. F. Homer-Dixon

³ Clionadh Raleigh, & Håvard Hegre

⁴ Kristian Skrede Gleditsch

⁵ Paresk Kumar Narayan, Seema Narayan, & Russell Smyth

⁶ Michael T. Rock

⁷ Salahodjaev, Raufhon

تضاد داخلی نشان داده است (Østby, 2008; Wegenast & Basedau, 2014). هرچند، تحقیقاتی نظیر کولیر و هافلر (1998, 2002, 2004)، فیرون و لایتین (2003)، رینال-کوئرل (2002)، پوسنر^۹ (2004)، مونتالوو و رینال-کوئرل (2005)، کالیواس^۶ (2007)، فیرون و همکاران^۷ (2007)، ویمر و همکاران^۸ (2009) که از سنج‌های یکسانی برای سنجش تنوع قومی به‌مثابه معرف تنوع فرهنگی بهره جسته‌اند، همچنان یافته‌های یکدست و سراسری را به بار نیاورده‌اند. بااین‌همه مطالعات اخیر، برخلاف مطالعات اولیه که تنوع فرهنگی را یک‌بعدی در نظر می‌گرفتند، به‌واسطه استفاده از سازه‌های چندبعدی، به سمت یافته‌های کمتر متناقض پیش رفته‌اند (Gubler, 2016). برخی از تحقیقات این حوزه نظیر هوروویتز^۹ (1985)، دسویا (2002)، کولیر و هافلر (2004)، الینگسن (2000)، فلد و دسویا (2009)، رینال-کوئرل (2002)، ترین و ونکر (2021)، فلد (2009) و بوهانگ^{۱۰} (2006) رابطه غیرخطی میان چندپارگی قومی و تضاد داخلی را نشان داده‌اند، اما برخی دیگر نظیر تایداس و پسکن^{۱۱} (2012)، اشنایدر و ویزهومی^{۱۲} (2008) و ویگنست و بیسداو (2014) رابطه مثبتی را میان این دو دریافته‌اند و برخی نظیر فیرون و لایتین (2003)، البادوی و سامبانیس (2002)، دسویا (2002) و اوستبی و همکاران^{۱۳} (2009) نیز اساساً رابطه‌ای را میان این دو نشان نداده‌اند. به‌عنوان مثال، پاره‌ای از تحقیقات نظیر مائورو^{۱۴} (1995)، آلسینا و همکاران^{۱۵} (1999)، استرلی و لوین^{۱۶} (1997) نشان داده‌اند که بین تفاوت‌های قومی و خطر جنگ مدنی، رابطه معنی‌داری وجود ندارد. اما برخی از تحقیقات نظیر مونتالوو و رینال-کوئرل^{۱۷} (2005)، اشنایدر و

فعالیت‌های محلی ناتوان‌تر می‌کند. جمعیت‌های بیشتر، به منابع و ساختارهای دولتی فشار وارد می‌کند و کنترل و تأمین خدمات را برای دولت دشوارتر می‌کند و با افزایش سطح شکایت، خطر تضاد را افزایش می‌دهد (همچنین ر.ک.، Collier, 1998; Anke Hoeffler, 1998; Enterline & Greig, 2008). از سوی دیگر، تعداد شورشیان بالقوه در جمعیت‌های بزرگ‌تر، بیشتر و طبق این مدعا، احتمال مجازات افراد به خاطر شرکت در شورش کمتر است؛ لذا، شورش جذاب‌تر می‌شود (Regan & Norton, 2005). استدلال دیگر این است که جمعیت‌های بزرگ‌تر، رقابت بر سر منابع کم‌یاب را افزایش می‌دهد و می‌تواند باعث افزایش سطح تنش و تضاد شود، هرچند این رابطه ساده و خطی نیست (De Soysa, 2002).

در حوزه فرهنگی، تحقیقات قابل توجهی به وضعیت ساختار فرهنگی جوامع پرداخته‌اند و ذیل مفاهیمی نظیر تنوع^۱، تکثر^۲، چندپارگی^۳ یا تسلط^۴ فرهنگی و به‌طور مشخص، مذهبی، زبانی یا قومی، قدرت علی این ساختار را بر بروز و وقوع جنگ مدنی بررسی کرده‌اند، هرچند یافته‌های این حوزه نیز مناقشات بسیاری را برانگیخته است و وفاقی را شکل نداده است (Wegenast & Basedau, 2014; Østby, 2008; Lujala et al., 2005; Gubler et al., 2016). بخشی از مناقشات موجود، به علت عدم وجود رابطه مستقیم میان این دو (Blimes, 2006; Wucherpfennig et al., 2012; Herge & Sambanis, 2006) و بخشی نیز به نحوه سنجش تنوع فرهنگی برمی‌گردد؛ سنجش تنوع به‌صورت تکثر، چندپارگی یا تسلط و نیز تمرکز بر یکی از ابعاد قومی، مذهبی یا زبانی، هریک روابط متفاوتی را با

⁹ Donald L. Horowitz

¹⁰ Halvard Buhaug

¹¹ Zeynep Taydas & Dursun Peksen

¹² Gerald Schneider & Nina Wiesehomeier

¹³ Gudrun Østby, Ragnhild Nordås, & Jan Ketil Rød

¹⁴ Mauro, Paolo

¹⁵ Alberto Alesina, Reza Baqir, & William Easterly

¹⁶ William Easterly & Ross Levine

¹⁷ José G. Montalvo & Marta Reynal-Querol

¹ heterogeneity

² polarization

³ fractionalization

⁴ Dominance

⁵ Daniel N. Posner

⁶ Stathis N. Kalyvas

⁷ James D. Fearon, Kimuli Kasara, & David D. Laitin.

⁸ Andreas Wimmer, Lars-Erik Cederman, & Brian Min.

ویزهومی (2008)، استبان و رای^۱ (2008) نشان داده‌اند که در کشورهای واجد گروه‌های قومی کم اما یک اندازه و با منافع متضاد، در مقایسه با کشورهایی که گروه‌های قومی زیاد اما کوچکی دارند، خطر خشونت مدنی بیشتر است. برخی تحقیقات نشان داده‌اند که تکرر یا تسلط، بیشتر از صرف چندپارگی، تضاد است (تحقیقاتی نظیر رینال-کوئرل، 2002؛ کولیر و هافلر، 2004). برخی تحقیقات نیز نشان داده‌اند که تنوع مذهبی به علت ماهیت ثابت و بدون تغییر آن، در مقایسه با سایر انواع تنوع‌های فرهنگی، نظیر تنوع زبانی بیشتر مستعد تضاد و خشونت داخلی است (تحقیقاتی نظیر رینال-کوئرل، 2002). در همین رابطه، تحقیقاتی نظیر فاکس^۲ (2004) نیز نشان داده‌اند که برخلاف مدعای نظریاتی مثل نوسازی و نظریه سکولارشدن، نقش مذهب در خشونت و تضاد داخلی، رو به افزایش است.

استدلالاتی نظری مطرح‌شده پیرامون تأثیر تنوع فرهنگی بر جنگ مدنی نیز متفاوت است. برخی معتقدند که تنوع فرهنگی، به‌طور مستقیم اثری بر جنگ مدنی ندارد و صرفاً تأثیر سایر عوامل مؤثر بر جنگ مدنی را تسهیل می‌کنند (Gubler & Selway, 2012; Blimes, 2006; Wucherpfennig et al., 2012; Herge & Sambanis, 2006). بنا به برخی استدلال‌ها، تنوع فرهنگی موجود در جوامع از کانال اقتصادی، بر تضاد تأثیر می‌گذارد؛ جوامعی که به لحاظ قومی متنوع هستند، معمولاً رشد کمتری دارند (Mauro, 1995)، فقیرترند (Fearon & Laitin, 2003) و در تأمین کالاهای عمومی ضعیف‌تر هستند (Habyarimana et al., 2007) و از این طریق، احتمال تضاد را افزایش می‌دهند. برخی استدلال‌ها نیز بر ترکیب تنوع فرهنگی و وجه سیاسی حیات جامعه تأکید دارند و اظهار می‌دارند که تنوع قومی در جوامعی که مکانیسم توزیع قدرت از طریق نهادهای سیاسی دموکراتیک، صورت می‌گیرد، اثر تضادزای کمتری از خود بجا

می‌گذارد (Schneider & Wiesehomeier, 2008; Reynal-Querol, 2002). برخی نیز مدعی‌اند که تنوع فرهنگی، سطح بی‌ثباتی سیاسی جوامع را افزایش می‌دهد و از این طریق بر احتمال آغاز جنگ مدنی تأثیر می‌گذارد (Fearon & Laitin, 2003). پاره‌ای استدلال‌ها که بر نظریه "شکایت" تکیه دارند، مدعی‌اند که افزایش سطح تنوع فرهنگی یا به‌طور مشخص تنوع قومی، از طریق طرد گروه‌های قومی از قدرت و ایجاد مشکل همکاری، کیفیت حکمرانی را کاهش می‌دهد و سطح شکایت را افزایش می‌دهد و از این طریق، بر احتمال تضاد تأثیر می‌گذارد (Schneider & Wiesehomeier, 2008; De Soysa & Fjelde, 2010; Auvinen, 1997). به تعبیر بوهانگ (2006)، هرچه کشوری چندپاره تر باشد، احتمالاً تعداد گروه‌های قومی به حاشیه رفته یا طردشده، بیشتر است (ص ۶۹۸). همچنین، تنوع قومی در جوامع، از طریق افزایش سطح محرومیت نسبی (Gurr, 1993, 2000) یا نابرابری‌های افقی در جوامع (Stewart, 2001)، خطر تضاد را افزایش می‌دهند.

برخی استدلال‌ها که از رویکرد عقلانی تبعیت می‌کنند (Trinn & Wencker, 2021)، مسأله "کنش جمعی" و توانایی بسیج را به پیش می‌کشند و مدعی‌اند که تنوع گروه‌های قومی، به‌واسطه احساس تعلق و هویت قومی که ایجاد می‌کنند، بر مشکل کنش جمعی غلبه می‌کنند و با بسیج نیروها، احتمال آغاز جنگ مدنی را افزایش می‌دهند (Wucherpfennig et al., 2012; Gurr, 2000; Olson, 1971; Tilly, 1978; Diamond & Plattner, 1994). در همین رویکرد، اما استدلال مخالفی وجود دارد که طبق آن، تنوع، توانایی کنشگران درگیر در تضاد را برای سازمان‌دهی کارآمد کاهش می‌دهد (Trinn & Wencker, 2021). به عقیده رینال-کوئرل (2002)، گروه‌های قومی در

² Jonathan Fox

¹ Joan Esteban, & Debraj Ray

فرهنگی نیز، افزایش سطح تنوع فرهنگی پیشین جوامع، از طریق تأثیرگذاری بر سایر ابعاد حیات جمعی نظیر توسعه، ثبات سیاسی، حکمرانی و شکایت، خطر آغاز جنگ مدنی متعاقب در جوامع را افزایش می‌دهد (فرضیه سوم). در حوزه اجتماعی نیز، وفق ادبیات محتوایی و تجربی شکل‌گرفته به نظر می‌رسد که افزایش اندازه جمعیت، به‌طور بالقوه خطر آغاز جنگ مدنی متعاقب را در جوامع افزایش می‌دهد (فرضیه چهارم). بررسی ادبیات نظری محتوایی و تجربی نیز نشان می‌دهد که میان عوامل مؤثر مزبور نیز روابطی وجود دارد؛ براساس ایده گلدیچ (2007)، بوهانگ و همکاران (2008)، ایشی^۲ (2022) و ویمر و مین (2006) هرچه اندازه جمعیت بیشتر باشد، سطح تنوع فرهنگی بیشتر است و انتظار می‌رود، جوامع بزرگ‌تر، از تنوع بیشتری برخوردار باشند. همچنین، انتظار می‌رود که هرچه سطح دموکراسی در یک جامعه بیشتر باشد، رشد اقتصادی نیز بیشتر باشد؛ یافته‌ای که با ادبیات این حوزه نظیر بنادیب و همکاران (2013)، نوستن (2013، 2011)، صلاح‌دجایف (2015) و ... همخوانی دارد.

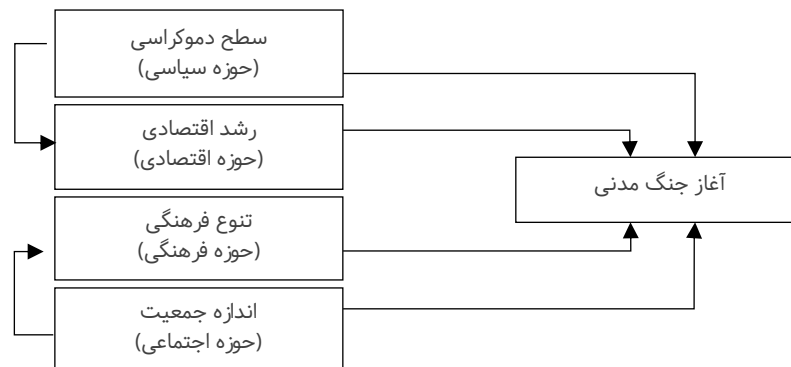
مدل نظری فرضیات فوق به‌صورت زیر قابل ترسیم است:

جوامع به‌شدت چندپاره، قادر به حل مسأله کنش جمعی و قادر به بسیج و آغاز جنگ مدنی نیستند.

در مقام جمع‌بندی ذکر این نکته ضروری می‌نماید که در ادبیات شکل‌گرفته تجربی و محتوایی، تعیین‌کننده‌های جنگ مدنی، عمدتاً به عوامل ساختاری و اقتصادی نظر داشته است (Blattman & Miguel, 2010; Cederman et al., 2011; Sen, 2008; Trinn & Wencker, 2021) و عوامل جامعه‌شناختی نسبتاً مغفول مانده است (Blattman & Miguel, 2010; Cederman et al., 2011)، حال آنکه توجه هم‌زمان به‌تمامی ابعاد حیات اجتماعی، تبیین مقنع‌تری از جنگ مدنی به دست می‌دهد و از خطر تقلیل‌گرایی می‌کاهد. بر همین اساس و با هدف تدوین فرضیات می‌توان چنین ادعا نمود که سطح دموکراسی پیشین کشورها، رابطه‌ای غیرخطی با احتمال آغاز جنگ مدنی متعاقب^۱ دارند؛ توضیح بیشتر اینکه کشورهای واجد نظام سیاسی آنوکراسی یا شبه دموکراتیک در مقایسه با نظام‌های دموکراتیک و دیکتاتوری، بیشتر در معرض آغاز جنگ مدنی است (فرضیه اول)؛ از سویی، سطح رشد اقتصادی کشورها، به‌واسطه توانایی تأمین کالاهای عمومی و کاهش سطح شکایت و احساس محرومیت، از احتمال آغاز جنگ مدنی متعاقب می‌کاهد (فرضیه دوم). در حوزه

² Takaharu Iahii

^۱ صفات "پیشین" برای عوامل موثر و "متعاقب" برای جنگ مدنی، مدلول نکته روش‌شناختی "وقفه زمانی" است که در بخش روش تحقیق به آن اشاره شده است.

شکل ۱: مدل نظری پژوهش

Figure 1: Theoretical Model of the Study

۳ روش پژوهش

به منظور بررسی مهم‌ترین مفروضات رگرسیون لجستیک، مراحل زیر طی شد: در مرحله اول، مفروضه درستی مشخصات متغیر وابسته^۴ مورد بررسی قرار گرفت که طبق تعریف عملیاتی از متغیر آغاز جنگ مدنی، متغیر وابسته، متغیری کیفی و دودویی است که مقدار صفر به معنای عدم آغاز جنگ مدنی و مقدار یک به معنای آغاز جنگ مدنی است. در مرحله دوم و با هدف بررسی مفروضه هم-خطی چندگانه^۵، از ضریب تورم واریانس^۶ استفاده شد (Shrestha, 2020; Shabuz, 2024). نتایج نشان داد که ضریب تورم واریانس برای تمامی متغیرهای مستقل کمتر از ۱/۱۷ بوده است^۷ که دلالت بر عدم همخطی چندگانه دارد. در مرحله سوم و برای بررسی کافی بودن حجم نمونه، از آزمون توان برای یک نسبت^۸ استفاده شد (Cohen, 2013; Buckley, 2024). نتایج نشان داد که با سطح معناداری $\alpha = 0.05$ و توان آماری 0.80 ، حجم نمونه $N = 500$ قادر به تشخیص اختلافی حداقل برابر با

پژوهش حاضر با رویکرد تطبیقی-کمی و روش تحلیل رگرسیون لجستیک برای داده‌های پانل با اثرات تصادفی انجام شده است. توضیح بیشتر این که ساختار داده‌های پژوهش حاضر هم‌زمان حائز صفات داده‌های مقطعی (کشور) و داده‌های سری زمانی (سال) است که به داده‌های پانل معروف‌اند (Gujarati, 2004:28)، اما با توجه به وجود داده‌های مفقوده، ساختار داده‌ها به صورت نامتوازن است. بازه زمانی داده‌های پانل، پس از حذف تمامی داده‌های مفقوده از تحلیل ۱۹۷۳-۲۰۰۵ و تعداد کل مشاهدات، ۳۸۰۲ کشور-سال بوده است^۱. نتیجه آزمون نسبت درست‌نمایی rho نیز حاکی از برآزش بهتر مدل اثرات تصادفی است^۲. تحلیل مذکور با استفاده از نرم‌افزار استاتا نسخه ۳۱۷ انجام شده است.

^۵ Multicollinearity

^۶ Variance Inflation Factor (VIF)

^۷ مقدار ضریب تورم واریانس برای متغیرهای اندازه جمعیت، رشد اقتصادی، تنوع فرهنگی و سطح دموکراسی، به ترتیب $1/01$ ، $1/03$ ، $1/14$ و $1/17$ بوده است.

^۸ Power Analysis for One-Sample Proportion Test

^۱ پایگاه داده ابتدایی، مبتنی بر وجود داده برای متغیر وابسته پژوهش (آغاز جنگ مدنی) در بازه ۱۹۶۰ تا ۲۰۰۶ بوده است که پس از اصلاحات صورت گرفته، تغییر کرده است.

^۲ LR test of rho=0: chibar2(01) = 550.67 Prob >= chibar2 = 0.000

^۳ STATA V.17

^۴ Correct Specification of the Dependent Variable

هر دو طرف درگیری باید از ابتدا برای نبرد مسلحانه سازمان‌دهی شده باشند و آماده مقاومت در برابر حملات طرف مقابل باشند، یا اینکه طرف ضعیف‌تر (حتی اگر در ابتدا آماده نبوده باشد) باید بتواند حداقل ۵ درصد از تلفات خود را به‌طرف قوی‌تر وارد کند) و چهارم اینکه تضاد مزبور، حداقل ۱۰۰۰ کشته برجای گذاشته باشد. طرفین جنگ‌های مدنی دربرگیرنده حکومت یک کشور در برابر یک موجودیت غیر کشوری است. جنگ‌های مدنی خود به دو نوع اصلی تقسیم می‌شوند: جنگ‌های مدنی با هدف کنترل حکومت مرکزی و جنگ‌های مدنی مرتبط با مسائل محلی (Sarkees, 2011).

برای سنجش جنگ مدنی در جوامع، از پایگاه داده COW، نسخه ۴/۱ استفاده شده است. براساس این پایگاه داده، آغاز جنگ مدنی در تمامی کشورها از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۰۶ مورد بررسی قرار گرفته است. منظور از آغاز جنگ مدنی^۷ نیز، سالی است که جنگ مدنی در کشور شروع شده باشد. اگر وقوع^۸ جنگ مدنی را وجود یک تضاد در یک واحد زمانی/مکانی معینی (معمولاً سال و کشور) بدانیم، در این صورت، آغاز جنگ مدنی، اولین وقوع جنگ در این توالی است (Trinn & Wencker, 2021). در پایگاه داده مزبور، کشور-سالی که آغاز جنگ مدنی را تجربه کرده باشد، کد ۱ گرفته است و باقی کشور-سال‌ها، کد ۰ گرفته‌اند. اگر جنگ مدنی در کشوری بیش از یک سال طول بکشد، سال‌های بعد از سال آغاز جنگ مدنی در کشور مزبور، بی‌پاسخ در نظر گرفته می‌شوند و بنابراین از تحلیل کنار گذاشته شدند. بنابراین، آغاز جنگ مدنی به‌صورت دو شقی وارد تحلیل شده است.

$\Delta = 0.0625$ است. از آنجاکه حجم نمونه موجود در تحقیق بسیار بیشتر از ۵۰۰ بوده است و میزان وقوع رویداد $p = 0.105$ است، می‌توان نتیجه گرفت که حجم نمونه برای تحلیل آماری کافی است. در مرحله آخر، برای آزمون مفروضه خطی بودن رابطه بین متغیر مستقل و لججیت در مدل رگرسیون لجستیک، از آزمون تبدیل باکس-تیدول^۱ استفاده شد که اثر تعاملی بین متغیر و حالت لگاریتمی آن را به مدل اضافه می‌کند (Hosmer & Lemeshow, 2013). نتایج نشان داد که هیچ‌یک از ضرایب اثر تعاملی از نظر آماری معنادار نیستند ($\text{Sig} > 0.05$)^۲ که این امر تأییدکننده مفروضه خطی بودن رابطه متغیر مستقل با لججیت است.

متغیر نتیجه پژوهش، جنگ مدنی است که صورتی از تضاد درون کشوری^۳ است و تضادهای بین کشوری^۴ و یا تضادهای میان یک دولت و یک موجودیت غیر کشوری را شامل نمی‌شود. تضاد درون کشوری، به معنای منازعات میان دولت‌ها و گروه‌های شورشی و نیز تضادهای "فروملی"^۵ یا "غیرکشوری" میان بازیگران غیر کشوری است (Gleditsch et al., 2002; Sundberg et al., 2018; Trinn & Wencker, 2012)؛ به عبارتی، تضادهایی که عمدتاً درون قلمرو شناخته‌شده یک کشور رخ می‌دهد، می‌تواند مصداقی از جنگ مدنی باشد. براساس سنخ‌شناسی پایگاه داده COW^۶، تضادهای درون کشوری عمدتاً سه نوع اصلی است که یکی از آن‌ها جنگ مدنی است. براساس این پایگاه داده، تضادهایی جنگ مدنی به حساب می‌آیند که نخست، اقدامی نظامی در کار باشد، دوم اینکه دولت ملی در آن به‌طور فعالانه درگیر باشد، سوم اینکه، مقاومت مؤثر وجود داشته باشد (یعنی

برابر بودند با ۰/۶۲- (۰/۸۱۳)، ۰/۰۹- (۰/۶۱۰)، ۰/۱۷- (۰/۱۰۲)، ۰/۴۶۱- (۰/۱۲۷)، ۰/۰۲۷- (۰/۲۱۶).

³ Intrastate conflicts

⁴ Inter-State Conflicts

⁵ subnational

⁶ The Correlates of War Project

⁷ Civil War Onset

⁸ incidence

¹ Box-Tidwell Transformation Test

^۲ ضریب تأثیر (سطح معنی‌داری) متغیرهای "تعامل سطح دموکراسی با حالت لگاریتمی آن"، "تعامل مربع سطح دموکراسی با حالت لگاریتمی آن"، "تعامل اندازه جمعیت با حالت لگاریتمی آن"، "تعامل تنوع فرهنگی با حالت لگاریتمی آن" و "تعامل رشد اقتصادی با حالت لگاریتمی آن"، به ترتیب

((ر.ک.، 1999، Easterly & Levine) ثابت-درزمان^۹ هستند و این ضعف، باعث می‌شد اثرات بلندمدت تغییرات قومی یا تغییرات تدریجی و ناگهانی نادیده گرفته شوند و مشکلاتی روش‌شناختی در برآوردهای آماری به‌پیش بکشد. شاخص مورد استفاده در این پژوهش، از داده‌های معتبر پروژه CREG^{۱۰} بهره می‌برد که تنوع فرهنگی را تک‌بعدی نمی‌بیند و به‌صورت تنوع قومی-مذهبی بررسی می‌کند، همچنین، پوشش جغرافیایی و زمانی گسترده‌تری دارد و از فرمول رایج محاسبه تنوع یعنی، شاخص تمرکز هرفیندال-هیرشمن^{۱۱} استفاده کرده است (Drazanova, 2019). دامنه شاخص بین ۰ (عدم وجود چندپارگی قومی-مذهبی) و ۱ (بالاترین سطح چندپارگی قومی-مذهبی) متغیر است.

برای سنجش اندازه جمعیت نیز از داده‌های هستون و همکاران^{۱۲} (2012)، و جدول جهانی پن^{۱۳} استفاده شده است. با هدف کنترل اثرات مقادیر بزرگ اندازه جمعیت، شکل لگاریتمی آن مورد استفاده قرار گرفته است (ر.ک.، Herge & Sambanis, 2006).

ذکر این نکته نیز لازم است که با هدف ملاحظه تأثیر با تأخیر، تدریجی و غیر آنی عوامل اجتماعی بر پدیده‌ها (تأثیرات زمانی^{۱۴}) (Wooldridge, 2010) و کاهش تورش هم‌زمانی^{۱۵} (Greene, 2012) و همچنین جلوگیری از علیت معکوس^{۱۶} (Angrist, 2009)، از وقفه یک‌ساله^{۱۷} متغیرهای مستقل نسبت به متغیر وابسته استفاده شده است. به‌عنوان مثال، رابطه

به‌منظور سنجش سطح دموکراسی جوامع، از شاخص ترکیبی و بازنگری شده Polity^۲ استفاده شده است (Wahman et al., 2013; Teorell et al., 2023)؛ توضیح بیشتر اینکه شاخص مزبور از میانگین نمره Polity^۲ و نمره Freedom House^۳ استفاده شده و مقادیر گم‌شده نیز با استفاده از تکنیک رگرسیون شاخص Fhpol^۴ بر نمرات Freedom House جاگذاری شده است. شاخص نهایی، در بازه ۰ تا ۱۰ است که صفر به معنای کاملاً دیکتاتوری و ده به معنای کاملاً دموکراتیک است. به‌منظور بررسی رابطه غیرخطی سطح دموکراسی و آغاز جنگ مدنی، لگاریتم شاخص فوق نیز با نام سطح دموکراسی (مربع) محاسبه و استفاده شده است.

به‌منظور سنجش سطح رشد اقتصادی کشورها، از نرخ رشد تولید ناخالص داخلی، مبتنی بر نرخ ثابت محلی استفاده شده است. برای تجمیع داده‌ها نیز از نرخ دلار ثابت آمریکا در سال ۲۰۱۰ استفاده شده است^۵ (بانک جهانی، 2023).

به‌منظور سنجش سطح تنوع فرهنگی کشورها، از شاخص تاریخی پراکندگی قومی^۶ استفاده شده است^۷ (Drazanova, 2019; Teorell et al., 2023). شاخص پراکندگی قومی، احتمال اینکه دو فرد کاملاً تصادفی انتخاب شده از یک کشور، عضو گروه قومی یکسانی نباشند را نشان می‌دهد. نکته مهم اینکه عمده شاخص‌های سنجش تنوع فرهنگی در جوامع مانند شاخص چندپارگی قومی-زبانی^۸

^۶ Historical Index of Ethnic Fractionalization (HIEF)
^۷ نام متغیر، در پایگاه داده Hief_index می‌باشد.

^۸ Ethno-linguistic Fractionalization (ELF)

^۹ time-invariant

^{۱۰} Composition of Religious & Ethnic Groups

^{۱۱} Herfindahl-Hirschman Index (HHI)

^{۱۲} A. Heston, R. Summers, & B. Aten

^{۱۳} Penn world table (PWT)

^{۱۴} temporal effects

^{۱۵} Simultaneity Bias

^{۱۶} reverse causality

^{۱۷} One-year lag

^۱ نام متغیر، در پایگاه داده ht_ipolity^۲ می‌باشد.

^۲ نمره Polity از تفریق شاخص (دموکراسی) DEMOC از AUTOC (دیکتاتوری) به دست آمده است که در بازه ۰ تا ده می‌باشد (وامن و همکاران، 2013).

^۳ نمره Freedom house از ترکیب دو بعد درجه حقوق سیاسی و آزادی‌های مدنی به دست آمده است که در بازه ۰ تا ۱۰ می‌باشد (وامن و همکاران، 2013)

^۴ نمره Fhpol از میانگین نمره Polity و نمره Freedom House به دست آمده است که در بازه ۰ تا ۱۰ می‌باشد (وامن و همکاران، 2013)

^۵ نام متغیر در پایگاه داده Wdi_gdpcapgr می‌باشد.

حوزه است و ساده‌تر از روش‌های جایگزین است. طبق این توضیحات، سه متغیر T ، T^2 و T^3 که به صورت کنترل وارد تحلیل شده‌اند، به ترتیب مقادیر زمان، مربع زمان و مکعب زمان را نشان می‌دهند.

۴ یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی تعیین‌کننده‌های مؤثر بر آغاز جنگ مدنی، هریک از تعیین‌کننده‌ها گام به گام وارد تحلیل شدند. جدول زیر، نتایج مربوط به هریک از گام‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۱: تأثیرات تعیین‌کننده‌های آغاز جنگ مدنی

Table 1: Effects of Determinants of Civil War Onset

متغیرها	متغیر وابسته: آغاز جنگ مدنی					متغیر وابسته: رشد اقتصادی	متغیر وابسته: تنوع فرهنگی
	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)
سطح دموکراسی	-۰/۰۸** (۰/۰۴۲)	۰/۷۱۳*** (۰/۱۵۱)	۰/۶۸۵*** (۰/۱۵۲)	۰/۶۶۴*** (۰/۱۵۱)	۰/۶۴۳*** (۰/۱۵۱)	۰/۰۶ (۰/۰۴)	۰/۰۳*** (۰/۰۰۱)
مربع سطح دموکراسی		-۰/۰۸*** (۰/۰۱۵)	-۰/۰۸*** (۰/۰۱۵)	-۰/۰۸*** (۰/۰۱۵)	-۰/۰۷۶*** (۰/۰۱۵)		
تنوع فرهنگی			۲/۶۸** (۱/۰۸)	۲/۶۳** (۱/۰۳)	۲/۴۴** (۱/۰۱)		
اندازه جمعیت				۰/۸۴۷*** (۰/۱۹۳)	۰/۸۵۷*** (۰/۱۹۱)		
رشد اقتصادی					-۰/۰۴۳*** (۰/۰۱۰)		
T	-۰/۰۱ (۰/۲۵۱)	-۰/۰۵ (۰/۲۵۵)	-۰/۰۵ (۰/۲۵۵)	-۰/۰۷ (۰/۲۵۵)	-۰/۱۰۳ (۰/۲۵۶)		
T ²	۰/۰۰۵ (۰/۰۰۹)	۰/۰۰۷ (۰/۰۰۹)	۰/۰۰۶ (۰/۰۰۹)	۰/۰۰۶ (۰/۰۰۹)	۰/۰۰۷ (۰/۰۱۰)		
T ³	-۰/۰۰۰۱ (۰/۰۰۰۱)	-۰/۰۰۰۱ (۰/۰۰۰۱)	-۰/۰۰۰۱ (۰/۰۰۰۱)	-۰/۰۰۰۱ (۰/۰۰۰۱)	-۰/۰۰۰۱ (۰/۰۰۰۱)		
Constant	-۵/۰۵** (۲/۲۲)	-۵/۵۶** (۲/۲۶)	-۶/۸۲** (۲/۳۳)	-۱۳/۷۱*** (۲/۹۱)	-۱۳/۷۱*** (۲/۹۱)	۱/۳۸*** (۰/۳۱)	۰/۱۵۳*** (۰/۰۲)
AIC	۱۷۴۰/۵۲	۱۷۱۱/۴۵	۱۷۰۷/۳۰	۱۶۸۹/۴۳	۱۶۷۱/۴۸		
BIC	۱۷۷۷/۹۸	۱۷۵۵/۱۵	۱۷۵۷/۲۴	۱۷۴۵/۶۲	۱۷۳۳/۹۱		
Observation	۳۸۰۲	۳۸۰۲	۳۸۰۲	۳۸۰۲	۳۸۰۲		

نکته: مقادیر داخل پرانتز، خطای استاندارد است.

*** $P < ۰/۰۰۱$ ، ** $P < ۰/۰۱$ ، * $P < ۰/۰۵$

¹ David B. Carter & Curtis S. Signorino

خطر جنگ مدنی، سطح رشد اقتصادی پیشین جوامع نیز تأثیر منفی و معنی‌داری بر خطر آغاز جنگ مدنی جوامع دارد؛ به میزانی که رشد اقتصادی در جوامع بیشتر باشد، خطر آغاز جنگ مدنی جوامع در سال بعد، کاهش معنی‌داری می‌یابد ($P < 0/001$ / $B = -0/43$).

همان‌طور که در گام پنجم مدل نشان داده شده است، تمامی تعیین‌کننده‌های آغاز جنگ مدنی تأثیر معنی‌داری بر احتمال آغاز جنگ مدنی دارد. مقایسه ضرایب عوامل مذکور نشان می‌دهد که سطح تنوع فرهنگی جوامع، بیشترین تأثیر را بر احتمال آغاز جنگ مدنی متعاقب جوامع دارد و پس از آن، اندازه جمعیت است که تأثیر بیشتر و معنی‌داری بر احتمال آغاز جنگ مدنی در جوامع دارد؛ یک واحد افزایش در متغیر سطح تنوع فرهنگی، لگاریتم بخت آغاز جنگ مدنی را در جوامع به میزان $2/44$ افزایش می‌دهد و یک واحد افزایش در متغیر اندازه جمعیت، لگاریتم بخت آغاز جنگ مدنی در جوامع را به اندازه $0/857$ افزایش می‌دهد.

نتایج مربوط به گام ششم و هفتم که مربوط به بررسی روابط میان عوامل مؤثر است، نشان می‌دهد که افزایش جمعیت، تأثیر معنی‌داری بر سطح تنوع فرهنگی جوامع دارد؛ هرچه جمعیت بیشتر باشد، سطح تنوع فرهنگی جوامع نیز بیشتر است ($P < 0/001$ / $B = 0/03$). اما میان سطح دموکراسی و میزان رشد اقتصادی جوامع، رابطه معنی‌داری مشاهده نشد.

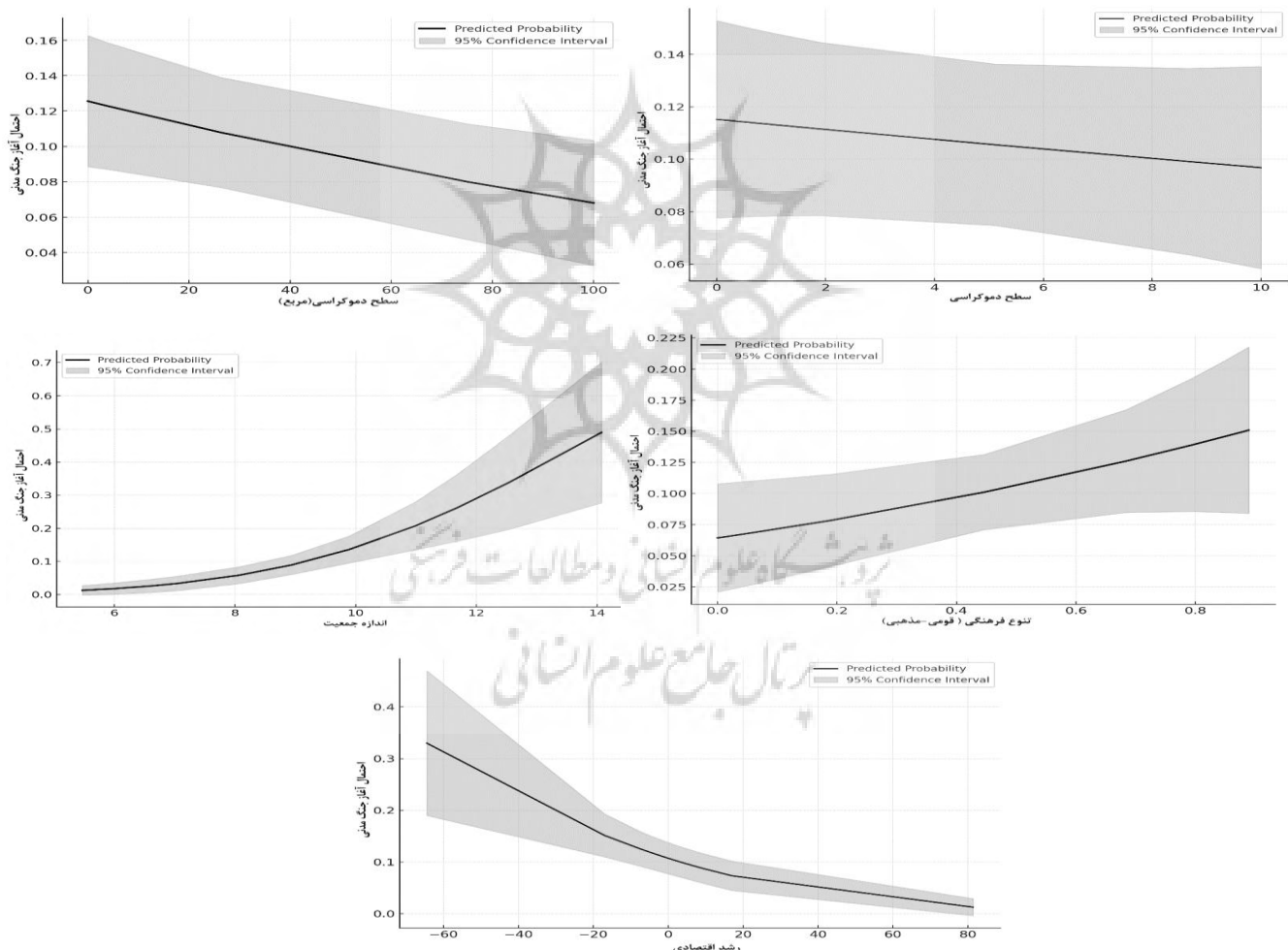
ملهم از ایده رید و همکاران (2021) و با استفاده از نتایج گام پنجم مدل، احتمال پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ مدنی به شرط افزایش هریک از تعیین‌کننده‌ها، با فرض حفظ سایر تعیین‌کننده‌ها در مقادیر میانه آن‌ها و لحاظ متغیرهای کنترل، در قالب شکل ۲ محاسبه و ترسیم شده است. توضیح اینکه محور افقی هریک از شکل‌ها، نقاط کمینه و بیشینه و دهک‌های متغیر مربوطه و محور عمودی، احتمال آغاز جنگ مدنی است. ناحیه خاکستری، بیان‌گر فاصله اطمینان احتمال پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ

در گام اول، متغیر سطح دموکراسی وارد مدل شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که سطح دموکراسی پیشین جوامع، رابطه منفی با احتمال آغاز جنگ مدنی متعاقب دارد؛ افزایش سطح دموکراتیک جوامع، به‌طور معنی‌داری از احتمال آغاز جنگ مدنی متعاقب در جوامع می‌کاهد ($P < 0/001$ / $B = -0/08$)؛ به عبارتی، یک واحد افزایش در متغیر سطح دموکراسی؛ لگاریتم بخت وقوع جنگ مدنی را به میزان $0/08$ کاهش می‌دهد. در گام بعدی و به‌منظور بررسی رابطه غیرخطی رابطه میان سطح دموکراسی و آغاز جنگ مدنی، مربع سطح دموکراسی وارد مدل شد. ضرایب متغیر سطح دموکراسی و مربع آن، به‌خوبی با ادبیات حوزه جنگ مدنی مطابقت دارد؛ ما، نظیر سایر محققان این حوزه دریافتیم که دموکراسی‌های نامنسجم، ضعیف یا همان آنوکراسی‌ها، بیشتر مستعد جنگ مدنی هستند. براساس ضرایب رگرسیون، افزایش یک واحد در سطح دموکراسی و مربع سطح دموکراسی، لگاریتم بخت آغاز جنگ مدنی در جوامع به ترتیب به میزان $0/713$ و $0/08$ ، افزایش و کاهش می‌یابد. در گام سوم، متغیر سطح تنوع قومی-مذهبی که بیان‌گر سطح تنوع فرهنگی جوامع است به مدل اضافه شد؛ یافته‌ها نشان می‌دهند که سطح تنوع فرهنگی در جوامع، خطر آغاز جنگ مدنی در سنوات بعد جوامع را به‌طور معنی‌دار و قابل توجهی افزایش می‌دهند ($P < 0/001$ / $B = 0/286$).

در گام چهارم و پنجم، به ترتیب دو متغیر اندازه جمعیت و سطح رشد اقتصادی وارد معادله شدند؛ دو عاملی که تقریباً وفاق قابل توجهی را در ادبیات حوزه جنگ مدنی برانگیخته‌اند. یافته‌های گام چهارم نشان می‌دهد که با وجود تأثیرات معنی‌دار عوامل سیاسی (سطح دموکراسی و مربع آن) و عوامل فرهنگی (تنوع قومی-مذهبی)، اندازه جمعیت نیز تأثیر مثبت و معنی‌داری بر خطر جنگ مدنی متعاقب جوامع دارد ($P < 0/001$ / $B = 0/847$). ادخال عامل رشد اقتصادی در گام پنجم نیز نشان می‌دهد که با حفظ تأثیرات معنی‌دار سایر عوامل پیشین بر

میزان آن به بیشترین میزان آن نیز، احتمال پیش-بینی‌شده آغاز جنگ مدنی جوامع را ۴ برابر افزایش می‌دهد و از ۱۲٪ به ۴۸٪ می‌رساند. افزایش رشد اقتصادی از کمترین میزان آن به بیشترین میزان آن، احتمال پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ مدنی را از ۳۲٪ به ۱۲٪ می‌رساند. بررسی نواحی فاصله اطمینان شکل-ها و تغییرات احتمال پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ مدنی نشان می‌دهد که دو تعیین‌کننده آغاز جنگ مدنی، یعنی اندازه جمعیت و رشد اقتصادی، بیش از سایر تعیین‌کننده‌ها در تغییر احتمال پیش‌بینی‌شدهی آغاز جنگ مدنی مدخلیت علی دارند.

مدنی است و خط میان آن، احتمال پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ مدنی، برحسب مقدار متغیر مربوطه می-باشد. بررسی شکل مربوط به سطح دموکراسی (مربع) نشان می‌دهد که در صورت تغییر میزان سطح دموکراسی (مربع) از کمترین مقدار آن به بیشترین مقدار آن، احتمال پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ مدنی به نصف کاهش می‌یابد و از ۱۲٪ به ۶٪ کاهش می‌یابد. همچنین، تغییر سطح تنوع فرهنگی (قومی-مذهبی) جوامع از کمترین میزان آن به بیشترین میزان آن، افزایش تقریباً ۲/۵ برابری احتمال پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ مدنی (از ۶٪ به ۱۵٪) را در پی دارد. تغییر اندازه جمعیت از کمترین

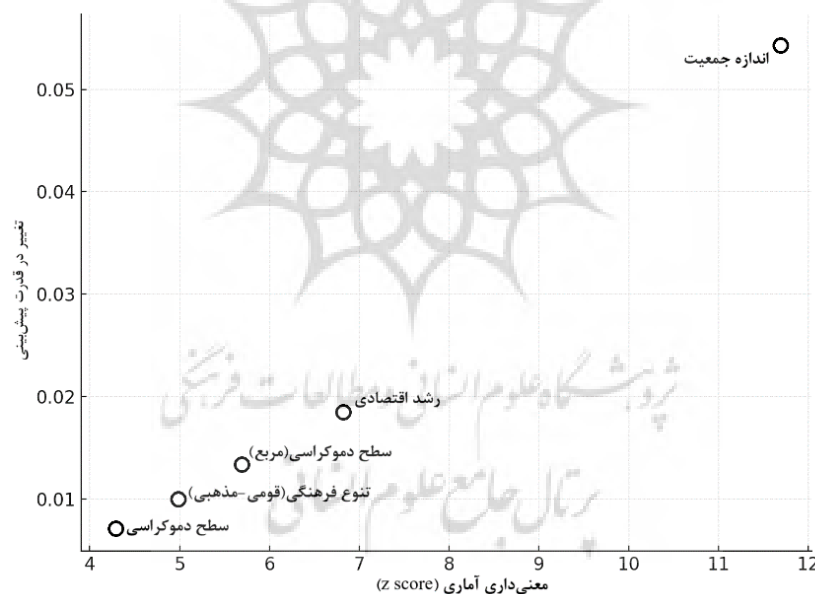

شکل ۲: احتمالات پیش‌بینی‌شده آغاز جنگ مدنی

Figure 2: Predicted Probabilities of Civil War Onset

نادر (نظیر جنگ مدنی^۴)، قدرت پیش‌بینی بسیار پایینی دارند (رید و همکاران، ۲۰۲۱)، تفسیر نتایج این نمودار نیز نیازمند احتیاط علمی است. بااین‌حال، نتایج شکل ۳ نشان می‌دهد که اندازه جمعیت، قدرت پیش‌بینی درون نمونه‌ای و همچنین سطح معنی‌داری به‌مراتب بالاتری از سایر تعیین‌کننده‌ها دارد. پس‌از آن متغیر رشد اقتصادی است که بیشترین قدرت پیش‌بینی درون نمونه‌ای آغاز جنگ مدنی را دارد؛ یافته‌ای که کاملاً منطبق با ادبیات شکل‌گرفته در این حوزه است و بار دیگر، بر اهمیت عوامل اقتصادی و اندازه جمعیت در تعیین خطر آغاز جنگ مدنی تأکید می‌ورزد. متغیر مربوط به مربع دموکراسی نیز سومین عاملی است که بیشترین قدرت پیش‌بینی درون نمونه‌ای را دارد و حاکی از اهمیت نهادهای دموکراتیک در تعیین احتمال آغاز تضاد در جوامع است.

همچنین، به پیروی از پیشنهاد وارد و همکاران^۱ (۲۰۱۰)، نمودار قدرت پیش‌بینی و معنی‌داری آماری تعیین‌کننده‌های مؤثر را بر آغاز جنگ مدنی براساس گام پنجم جدول ۱ ترسیم کردیم. ایده اصلی وارد و همکاران، این است که تمرکز صرف بر معنی‌داری آماری، به‌خصوص در مطالعات مربوط به جنگ مدنی، گمراه‌کننده است و لازم است به قدرت پیش‌بینی متغیرها نیز توجه شود. بر همین مبنا، در شکل ۳، از زاویه‌ای دوبعدی به نقش هریک از تعیین‌کننده‌ها در تحلیل کل نگاه شده است. محور عمودی، بیان‌گر میزان تغییر در قدرت پیش‌بینی درون نمونه‌ای^۲ مدل کل، به ازای اضافه شدن هر متغیر به مدل کل بدون آن متغیر است. محور عمودی نیز، بیان‌گر مقدار مطلق نمره z برای هر متغیر است که معیاری برای معنی‌داری آماری است^۳. با توجه به اینکه تعیین‌کننده‌های رویدادهای

شکل ۳: قدرت پیش‌بینی در برابر معنی‌داری آماری تعیین‌کننده‌های آغاز جنگ مدنی

Figure 3: Predictive Power Versus Statistical Significance of Civil War Onset Determinants

^۴ در تأیید نادر بودن رویداد جنگ مدنی، ذکر این نکته خالی از فایده نیست که در پایگاه داده مبنای تحلیل این پژوهش، ۳۸۰۲ کشور-سال وجود داشته است که تنها در ۴۰۰ کشور-سال، آغاز جنگ مدنی وجود داشته است.

^۱ Michael D. Ward, Brian D Greenhill & Kristin M Bakke

^۲ in-sample predictive power

^۳ هرچه قدر مطلق نمره z بزرگ‌تر باشد، مقدار p کوچک می‌شود و فرض صفر (عدم وجود رابطه) رد می‌شود.

۵ بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی تعیین‌کننده‌های مؤثر بر احتمال آغاز جنگ مدنی در جوامع بوده است. بررسی ادبیات تجربی و محتوایی شکل‌گرفته در این حوزه، وفاق‌ها و عدم وفاق‌های فراوانی را در یافته‌ها نشان می‌دهد. طبق ادبیات این حوزه، یکی از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های اجتماعی احتمال آغاز جنگ مدنی در جوامع، اندازه جمعیت است. همخوان با ادبیات تجربی و محتوایی شکل‌گرفته نظیر هرگ و سامبانیس (2006)، دیکسون (2009)، رالیگ و هرگ (2009)، فلده و دسویا (2009)، فلده (2009)، گیبِلر و میلر (2014) و ترین و ونکر (2021) یافته‌ها نشان داده است که افزایش جمعیت از کمترین میزان به بیشترین میزان آن در نمونه، احتمال آغاز جنگ مدنی را در جوامع ۴ برابر افزایش می‌دهد و این عامل در مدل پژوهش، بیشترین قدرت پیش‌بینی آغاز جنگ مدنی را دارد. اگرچه ربط نظری جمعیت و احتمال آغاز جنگ مدنی به‌صورت نظریه محتوایی منسجمی تدوین نشده است، اما نظریات فرصت توضیح می‌دهند که جمعیت‌های بزرگ‌تر، بالقوه تنوع بیشتری دارند و احتمال وجود گروه شورش‌ی در آن‌ها بیشتر است؛ یافته‌های تحقیق، همخوان با تحقیقات این حوزه نظیر گلدیچ (2007)، بوهانگ و همکاران (2008)، ایشی (2022)، وایمر و مین (2006) نشان داده است که به موازات افزایش اندازه جمعیت، سطح تنوع فرهنگی جوامع نیز افزایش می‌یابد؛ لذا به‌طور بالقوه، افزایش جمعیت از مسیر تشدید تنوع فرهنگی بر احتمال آغاز جنگ مدنی مؤثر واقع می‌شود. در تفسیری دیگر، تکیه بر نظریات شکایت می‌شود و طبق آن، هرچه اندازه جمعیت بزرگ‌تر باشد، تأمین خدمات و کالاهای عمومی دشوارتر می‌شود، ظرفیت دولت کاهش می‌یابد و مجموع این عوامل مسبب افزایش سطح شکایت و در نتیجه خطر آغاز جنگ مدنی می‌شود (Enterline & Greig, 2008; Bruckner, 2015; Warren & Troy, 2010).

یافته‌ها، حاکی از تأثیر معکوس رشد اقتصادی بر احتمال آغاز جنگ مدنی متعاقب در جوامع بوده است، یافته‌ای که در ادبیات تحقیق وفاق قابل توجهی را در پی داشته است (Dixon, 2009; Gibler & Miller, 2014) و با ادبیات تجربی این حوزه نظیر فیرون و لایتین (2003)، کولیر و همکاران (2009)، سیدرمن و همکاران (2011)، فلده (2009) و توماس و سرگنتی (2010) همخوانی دارد. بررسی قدرت پیش‌بینی رشد اقتصادی در برابر سطح معنی‌داری آن نیز بیان‌گر این است که رشد اقتصادی یکی از مهم‌ترین عوامل تبیین‌کننده و پیش‌بینی‌کننده آغاز جنگ مدنی است و احتمال آغاز جنگ مدنی را تقریباً ۳۰ درصد کاهش می‌دهد. تشریح پیوند میان رشد اقتصادی و احتمال آغاز جنگ مدنی، متکی بر نظریه هزینه-فرصت کولیر و هافلر (2004) مبین این است که رشد اقتصادی پایین، هزینه فرصت شورش را کاهش می‌دهد و احتمال آغاز جنگ مدنی را افزایش می‌دهد (Herge et al., 2009; Jakobsen et al., 2013). از سویی، رشد اقتصادی پایین، ضعف دولت را در پی دارد و متعاقباً امکان سازمان‌دهی و آغاز شورش نیز افزایش می‌یابد (Chassang & Miquel, 2009). استدلال نظری دیگری که همخوان با یافته‌های پژوهش است، مکانیسم شکایت را به‌پیش می‌کشد و مدعی است، هرچه کیک اقتصاد بزرگ‌تر باشد، استانداردهای زندگی افزایش می‌یابد و کاهش سطح شکایت را در پی دارد (Devitt & Tol, 2012).

یافته‌های پژوهش همچنین نشان داده‌اند که میان سطح دموکراسی و احتمال آغاز جنگ مدنی، رابطه‌ای غیرخطی برقرار است؛ یافته‌ای که با ادبیات این حوزه نظیر ابوحرب و سینگرانی (2007)، ورلند (2008)، استوکمر (2010) و بلینی و دیمیکو (2011) سازگار است و مؤید "فرضیه آنوکراسی" است؛ شبه-دموکراسی‌ها، دموکراسی‌های ترکیبی و یا ناخالص، به علت ترکیب نامناسبی از سرکوب (که خصیصه جوامع دیکتاتوری است) و آزادی (که خصیصه جوامع دموکراتیک است)، تناقضاتی نهادی را به باور می‌آورد

مدخلیت دارند و توجه به تمامی ابعاد حیات اجتماعی، تبیین جامع‌تری از پدیده مزبور به دست می‌دهد.

با توجه به روند رو به رشد جنگ‌های مدنی در جوامع، یافته‌های پژوهش حاوی دلالت‌های سیاست‌گذارانه‌ای برای جوامع است. برنامه‌ریزی برای افزایش سطح رشد اقتصادی جوامع، قادر است، زمینه کاهش سطح تضادهای درون‌کشوری را فراهم کند. با توجه به اهمیت فوق‌العاده عواملی نظیر اندازه جمعیت و تنوع فرهنگی (قومی-مذهبی) بر خطر آغاز جنگ مدنی در کنار عوامل اقتصادی و سیاسی، اتخاذ یک استراتژی چندوجهی شامل توزیع متوازن مزایای رشد اقتصادی، در کنار استقرار نهادهای دموکراتیک در سطح جامعه، قادر است سطح شکایت برآمده از عوامل ساختی نظیر اندازه جمعیت و تنوع قومی-مذهبی را خنثی کند^۱ و از این طریق، خطر آغاز جنگ مدنی را در جوامع کاهش دهد.

حمایت مالی

این مقاله حمایت مالی نداشته است.

سهم نویسندگان

نویسنده تأیید می‌کند که در موارد مختلف شامل ایده و طرح مقاله، جمع‌بندی و تحلیل و تفسیر داده‌ها و تهیه پیش‌نویس مقاله، دارای مسؤولیت انحصاری است.

تعارض منافع

نویسنده اعلام کرد که هیچ تعارض منافی وجود ندارد.

که در نهایت احتمال آغاز جنگ مدنی را افزایش می‌دهد (Salehyan & Gleditsch, 2006;). پاره دیگری از استدلال در تشریح این فرآیند با تکیه بر نظریات فرصت‌اظهار می‌دارند که فرصت‌های سازمان‌دهی بسیار محدود در جوامع واجد نهادهای دیکتاتوری، احتمال موفقیت کنش‌های جمعی نظیر جنگ مدنی را کاهش می‌دهد و در نقطه‌ی مقابل، فرصت‌های سازمان‌دهی زیاد در جوامع واجد نهادهای دموکراتیک، زمینه‌های بروز کنش‌های جمعی صلح-آمیز را تقویت می‌کند. در میانه این وضعیت، آنوکراسی قرار دارد که احتمال آغاز تضاد در آن محتمل‌تر است (Vreeland, 2008).

در ادبیات حوزه جنگ مدنی، تنوع فرهنگی و به‌طور مشخص تنوع قومی-مذهبی، واجد تأثیرات متفاوتی بر احتمال آغاز جنگ مدنی بوده است، اما یافته‌های این پژوهش نشان داد که افزایش سطح تنوع قومی-مذهبی، خطر آغاز جنگ مدنی متعاقب در جوامع را افزایش می‌دهد. یافته مزبور، همخوان با برخی از ادبیات تجربی شکل‌گرفته نظیر رینال-کوئزل (2002)، فاکس (2004)، اشنایدر و ویزهومی (2008)، تایداس و پسکن (2012)، و ویگنست و بیسداو (2014) نشان داده است که افزایش سطح تنوع فرهنگی در جوامع، بستر افزایش احتمال آغاز جنگ مدنی را تقویت می‌کند. بنابراین، اگرچه تکیه ادبیات بر عوامل اقتصادی و سیاسی (به‌مثابه وجود سخت حیات اجتماعی) بوده است، اما وجه نرم حیات اجتماعی نیز در آغاز جنگ مدنی در جوامع

منابع

ماهونی، جیمز (۱۴۰۴). *منطق علم/اجتماع*، ترجمه علی سالار. تهران: نشر ثالث (در دست چاپ).

چلبی، مسعود (۱۳۸۹). *جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی*. تهران: نشر نی.

مدنی برآمده از تفاوت‌های قومی-مذهبی پیشگیری کند (ر.ک.، رینال-کوئزل، 2002؛ اشنایدر و ویزهومی، 2008).

۱ بعنوان مثال، تحقیقات نشان داده است که استقرار نهادهای دموکراتیک به مثابه مشوق‌های نهادی، قادر است از جنگ‌های

- Abouharb, M. R., & Cingranelli, D. (2007). *Human rights and structural adjustment*. Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/cbo9780511551055>
- Acemoglu, D., Naidu, S., Restrepo, P., & Robinson, J. A. (2015). Democracy, redistribution, and inequality. In *Handbook of income distribution* (Vol. 2, pp. 1885-1966). Elsevier.
<https://doi.org/10.1016/b978-0-444-59429-7.00022-4>
- Ahmad, M. (2017). Economic freedom and income inequality: does political regime matter. *Economies*, 5(2), 18.
<https://doi.org/10.3390/economies5020018>
- Ahmad, M., & Nayan, S. (2019) Income Inequality and Middle-Income Trap: a panel Data Analysis on the Effects of Economic Freedom and Democracy *International Journal of Business & Society*, 20(2). 563-584
<https://doi.org/10.26745/ahbvuibfd.1425466>
- Alesina, A., & Perotti, R. (1996). Income distribution, political instability, and investment. *European economic review*, 40(6), 1203-1228.
[https://doi.org/10.1016/0014-2921\(95\)00030-5](https://doi.org/10.1016/0014-2921(95)00030-5)
- Alesina, A., & Rodrik, D. (1994). Distributive politics and economic growth. *The quarterly journal of economics*, 109(2), 465-490.
<https://doi.org/10.2307/2118470>
- Alesina, A., Baqir, R., & Easterly, W. (1999). Public goods and ethnic divisions. *The Quarterly journal of economics*, 114(4), 1243-1284.
<https://doi.org/10.1162/003355399556269>
- Angrist, J. D., & Pischke, J. S. (2009). *Mostly harmless econometrics: An empiricist's companion*. Princeton university press.
<https://doi.org/10.1515/9781400829828>
- Auvinen, J. (1997). Political conflict in less developed countries 1981-89. *Journal of peace Research*, 34(2), 177-195.
<https://doi.org/10.1177/0022343397034002005>
- Baddeley, M. (2011). Civil war and human development: impacts of finance and financial infrastructure.
- Balcázar, C. F. (2016). Long-run effects of democracy on income inequality in Latin America. *The Journal of Economic Inequality*, 14, 289-307.
<https://doi.org/10.1007/s10888-016-9329-3>
- Baldwin, K., & Huber, J. D. (2010). Economic versus cultural differences: Forms of ethnic diversity and public goods provision. *American Political Science Review*, 104(4), 644-662.
<https://doi.org/10.1017/s0003055410000419>
- Bara, C., Deglow, A., & Van Baalen, S. (2021). Civil war recurrence and postwar violence: Toward an integrated research agenda. *European journal of*

- international relations*, 27(3), 913-935.
<https://doi.org/10.1177/13540661211006443>
- Beber, B., Roessler, P., & Scacco, A. (2014). Intergroup violence and political attitudes: evidence from a dividing Sudan. *The Journal of Politics*, 76(3), 649-665.
<https://doi.org/10.1017/s0022381614000103>
- Beck, N., Katz, J. N., & Tucker, R. (1998). Taking time seriously: Time-series-cross-section analysis with a binary dependent variable. *American Journal of Political Science*, 42(4), 1260-1288.
<https://doi.org/10.2307/2991857>
- Benhabib, J., Corvalan, A., & Spiegel, M. M. (2013). Income and democracy: Evidence from nonlinear estimations. *Economics Letters*, 118(3), 489-492.
<https://doi.org/10.1016/j.econlet.2012.12.015>
- Besley, T., & Persson, T. (2008). Wars and state capacity. *Journal of the European Economic Association*, 6(2-3), 522-530.
<https://doi.org/10.1162/jeea.2008.6.2-3.522>
- Besser, A., & Neria, Y. (2009). PTSD symptoms, satisfaction with life, and prejudicial attitudes toward the adversary among Israeli civilians exposed to ongoing missile attacks. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies*, 22(4), 268-275.
<https://doi.org/10.1002/jts.20420>
- Blattman, C., & Miguel, E. (2010). Civil war. *Journal of Economic literature*, 48(1), 3-57.
<https://doi.org/10.1257/jel.48.1.3>
- Bleaney, M., & Dimico, A. (2011). How different are the correlates of onset and continuation of civil wars?. *Journal of Peace Research*, 48(2), 145-155.
<https://doi.org/10.1177/0022343310394697>
- Blimes, R. J. (2006). The indirect effect of ethnic heterogeneity on the likelihood of civil war onset. *Journal of Conflict Resolution*, 50(4), 536-547.
<https://doi.org/10.1177/00222706289402>
- Brancati, D. (2007). Political aftershocks: The impact of earthquakes on intrastate conflict. *Journal of Conflict Resolution*, 51(5), 715-743.
<https://doi.org/10.1177/0022002707305234>
- Brückner, M. (2010). Population size and civil conflict risk: Is there a causal link?. *The Economic Journal*, 120(544), 535-550.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2010.02352.x>
- Buckley, J. (2024). Conducting Power Analyses to Determine Sample Sizes in Quantitative Research: A Primer for

- Technology Education Researchers Using Common Statistical Tests. *Journal of Technology Education*, 35(2), 81-109.
<https://doi.org/10.21061/jte.v35i2.a.5>
- Buhaug, H. (2006). Relative capability and rebel objective in civil war. *Journal of Peace Research*, 43(6), 691-708.
<https://doi.org/10.1177/0022343306069255>
- Buhaug, H., Cederman, L. E., & Rød, J. K. (2008). Disaggregating ethno-nationalist civil wars: A dyadic test of exclusion theory. *International Organization*, 62(3), 531-551.
<https://doi.org/10.1017/s0020818308080181>
- Carter, D. B., & Signorino, C. S. (2010). Back to the future: Modeling time dependence in binary data. *Political Analysis*, 18(3), 271-292.
<https://doi.org/10.1093/pan/mpq013>
- Cassar, A., Grosjean, P., & Whitt, S. (2013). Legacies of violence: trust and market development. *Journal of Economic Growth*, 18, 285-318.
<https://doi.org/10.1007/s10887-013-9091-3>
- Cederman, L. E., Buhaug, H., & Rød, J. K. (2009). Ethno-nationalist dyads and civil war: A GIS-based analysis. *Journal of Conflict Resolution*, 53(4), 496-525.
<https://doi.org/10.1177/0022002709336455>
- Cederman, L. E., Weidmann, N. B., & Gleditsch, K. S. (2011). Horizontal inequalities and ethnonationalist civil war: A global comparison. *American political science review*, 105(3), 478-495.
<https://doi.org/10.1017/s0003055411000207>
- Chalabi, M. (2010). *Sociology of order*. Tehran: Ney Publications. [In Persian].
- Chassang, S., & i Miquel, G. P. (2009). Economic shocks and civil war. SSRN.
<https://doi.org/10.1561/100.00008072>
- Ciccone, A., & Markus, B. (2007). Growth, Democracy, and Civil War (No. 6568). CEPR Discussion Papers.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.1028221>
- Cohen, J. (2013). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203771587>
- Collier, P. (1998). The political economy of ethnicity (No. 1998-08). Centre for the Study of African Economies, University of Oxford.
- Collier, P. (1999). On the economic consequences of civil war. *Oxford economic papers*, 51(1), 168-183.
<https://doi.org/10.1093/oep/51.1.168>

- Collier, P., & Duponchel, M. (2013). The economic legacy of civil war: firm-level evidence from Sierra Leone. *Journal of Conflict Resolution*, 57(1), 65-88.
<https://doi.org/10.1177/0022002712464847>
- Collier, P., & Hoeffler, A. (1998). On economic causes of civil war. *Oxford economic papers*, 50(4), 563-573.
<https://doi.org/10.1093/oep/50.4.563>
- Collier, P., & Hoeffler, A. (2002). On the incidence of civil war in Africa. *Journal of conflict resolution*, 46(1), 13-28.
<https://doi.org/10.1177/0022002702046001002>
- Collier, P., & Hoeffler, A. (2004). Greed and grievance in civil war. *Oxford economic papers*, 56(4), 563-595.
<https://doi.org/10.1093/oep/gpf064>
- Collier, P., Hoeffler, A., & Rohner, D. (2009). Beyond greed and grievance: feasibility and civil war. *oxford Economic papers*, 61(1), 1-27.
<https://doi.org/10.1093/oep/gpn029>
- Costalli, S., Moretti, L., & Pischedda, C. (2017). The economic costs of civil war: Synthetic counterfactual evidence and the effects of ethnic fractionalization. *Journal of Peace Research*, 54(1), 80-98.
<https://doi.org/10.1177/0022343316675200>
- De Juan, A., & Pierskalla, J. H. (2016). Civil war violence and political trust: Microlevel evidence from Nepal. *Conflict Management and Peace Science*, 33(1), 67-88.
<https://doi.org/10.1177/0738894214544612>
- De la Calle, L., & Sánchez-Cuenca, I. (2012). Rebels without a territory: An analysis of nonterritorial conflicts in the world, 1970-1997. *Journal of Conflict Resolution*, 56(4), 580-603.
<https://doi.org/10.1177/0022002711431800>
- De Luca, G., & Verpoorten, M. (2015). Civil war, social capital and resilience in Uganda. *Oxford economic papers*, 67(3), 661-686.
<https://doi.org/10.1093/oep/gpv036>
- De Soysa, I. (2002). Paradise is a bazaar? Greed, creed, and governance in civil war, 1989-99. *Journal of peace research*, 39(4), 395-416.
<https://doi.org/10.1177/0022343302039004002>
- De Soysa, I., & Fjelde, H. (2010). Is the hidden hand an iron fist? Capitalism and civil peace, 1970-2005. *Journal of Peace Research*, 47(3), 287-298.
<https://doi.org/10.1177/0022343310362167>
- DeNardo, J. (2014). *Power in numbers: The political strategy of protest and rebellion* (Vol. 41). Princeton University Press.

- DeRouen Jr, K. R., & Bercovitch, J. (2008). Enduring internal rivalries: A new framework for the study of civil war. *Journal of Peace Research*, 45(1), 55-74.
<https://doi.org/10.1177/0022343307084923>
- Devitt, C., & Tol, R. S. (2012). Civil war, climate change, and development: A scenario study for sub-Saharan Africa. *Journal of Peace Research*, 49(1), 129-145.
<https://doi.org/10.1177/0022343311427417>
- Diamond, L. J., & Plattner, M. F. (Eds.). (1994). *Nationalism, ethnic conflict, and democracy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
<https://doi.org/10.1017/s0008423900015225>
- Dixon, J. (2009). What causes civil wars? Integrating quantitative research findings. *International Studies Review*, 11(4), 707-735.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-2486.2009.00892.x>
- Drazanova, L. (2019). Historical index of ethnic fractionalization dataset (HIEF). Harvard Dataverse.
<https://doi.org/https://doi.org/10.7910/DVN/4JQRCL>
- Dube, O., & Vargas, J. F. (2013). Commodity price shocks and civil conflict: Evidence from Colombia. *Review of Economic studies*, 80(4), 1384-1421.
<https://doi.org/10.1017/S0022216X13000000>
- Easterly, W., & Levine, R. (1997). Africa's growth tragedy: policies and ethnic divisions. *The quarterly journal of economics*, 1203-1250.
<https://doi.org/10.1162/003355300555466>
- Elbadawi, I., & Hegre, H. (2004, January). Globalization, economic shocks, and armed conflict. In *Conference on Globalization, Territoriality, and Conflict*, San Diego.
- Elbadawi, I., & Sambanis, N. (2002). How much war will we see? Explaining the prevalence of civil war. *Journal of conflict resolution*, 46(3), 307-334.
<https://doi.org/10.1177/0022002702046003001>
- Ellingsen, T. (2000). Colorful community or ethnic witches' brew? Multiethnicity and domestic conflict during and after the cold war. *Journal of conflict resolution*, 44(2), 228-249.
<https://doi.org/10.1177/0022002700044002004>
- Ellingsen, Tanja and Nils Petter Gleditsch. (1997). Democracy and Armed Conflict in the Third World. In Ketil Volden and Dan Smith, (Ed.). *Causes of Conflict in Third World Countries*. (pp. 69-81). International Peace Research Institute
- Enterline, A. J., & Greig, J. M. (2008). Perfect storms? Political instability in imposed polities and the futures of

- Iraq and Afghanistan. *Journal of Conflict Resolution*, 52(6), 880-915.
<https://doi.org/10.1177/0022002708323796>
- Esteban, J., & Ray, D. (2008). Polarization, fractionalization and conflict. *Journal of peace Research*, 45(2), 163-182.
<https://doi.org/10.1177/0022343307087175>
- Esty, D. C., Goldstone, J. A., Gurr, T. R., Harff, B., Levy, M., Dabelko, G., ... & Unger, A. N. (1998). *State Failure Task Force Report: Phase II Findings* (McLean, VA: Science Applications International Corporation).
- Esty, D. C., Goldstone, J. A., Gurr, T. R., Surko, P., & Unger, A. N. (1995). *State failure task force report*. McLean, VA: Science Applications International Corporation.
- Fearon, J. D., & Laitin, D. D. (2003). Ethnicity, insurgency, and civil war. *American political science review*, 97(1), 75-90.
<https://doi.org/10.1017/s0003055403000534>
- Fearon, J. D., Kasara, K., & Laitin, D. D. (2007). Ethnic minority rule and civil war onset. *American Political science review*, 101(1), 187-193.
<https://doi.org/10.1017/s0003055407070219>
- Fein, H. (1995). Life-integrity Violations and Democracy in the World, 1987. *Human Rights Quarterly*, 17(1), 170-191.
- <https://doi.org/10.1353/hrq.1995.0001>
- Fjelde, H. (2009). Buying peace? Oil wealth, corruption and civil war, 1985-99. *Journal of peace research*, 46(2), 199-218.
<https://doi.org/10.1177/0022343308100715>
- Fjelde, H., & De Soysa, I. (2009). Coercion, co-optation, or cooperation? State capacity and the risk of civil war, 1961-2004. *Conflict management and peace science*, 26(1), 5-25.
<https://doi.org/10.1177/0738894208097664>
- Forsberg, E. (2008). Polarization and ethnic conflict in a widened strategic setting. *Journal of Peace Research*, 45(2), 283-300.
<https://doi.org/10.1177/0022343307087185>
- Fox, J. (2004). The rise of religious nationalism and conflict: Ethnic conflict and revolutionary wars, 1945-2001. *Journal of peace Research*, 41(6), 715-731.
<https://doi.org/10.1177/0022343304047434>
- Gallego, J. (2018). Civil conflict and voting behavior: Evidence from Colombia. *Conflict Management and Peace Science*, 35(6), 601-621.
<https://doi.org/10.1177/0738894218788362>
- Ghobarah, H. A., Huth, P., & Russett, B. (2003). Civil wars kill and maim people—long after the shooting

- stops. *American Political Science Review*, 97(2), 189-202.
- <https://doi.org/10.1017/s0003055403000613>
- Ghobarah, H. A., Huth, P., & Russett, B. (2004). The post-war public health effects of civil conflict. *Social science & medicine*, 59(4), 869-884. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2003.11.043>
- Gibler, D. M., & Miller, S. V. (2014). External territorial threat, state capacity, and civil war. *Journal of Peace Research*, 51(5), 634-646. <https://doi.org/10.1177/0022343314531003>
- Gleditsch, K. S. (2007). Transnational dimensions of civil war. *Journal of peace research*, 44(3), 293-309. <https://doi.org/10.1177/0022343307076637>
- Gleditsch, K. S. (2017). Civil war from a transnational perspective. In *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.312>
- Gleditsch, N. P., Hegre, H., & Strand, H. (2009). Democracy and civil war. *Handbook of war studies III: the intrastate dimension*, 155-192.
- Gleditsch, N. P., Wallensteen, P., Eriksson, M., Sollenberg, M., & Strand, H. (2002). Armed conflict 1946-2001: A new dataset. *Journal of peace research*, 39(5), 615-637. [https://doi.org/10.1177/0022343302039005007](https://doi.org/10.1177/002234330202343302039005007)
- Greene, W. H. (2012). *Econometric Analysis* (7th ed.). Boston, MA: Pearson Education.
- Gubler, J. R., & Selway, J. S. (2012). Horizontal inequality, crosscutting cleavages, and civil war. *Journal of Conflict Resolution*, 56(2), 206-232. <https://doi.org/10.1177/0022002711431416>
- Gubler, J. R., Selway, J. S., & Varshney, A. (2016). *Crosscutting cleavages and ethno-communal violence: Evidence from Indonesia in the post-Suharto era* (No. 2016/129). WIDER Working Paper. <https://doi.org/10.35188/unu-wider/2016/173-4>
- Gujarati, D. (2004). *Basic econometrics* (Forth edition ed.). McGraw-Hill Education.
- Gurr, T. R. (1993). *Minorities at Risk* (Washington, DC, United States Institute of Peace).
- Gurr, T. R. (2000). Ethnic warfare on the wane. *Foreign Affairs*, 52-64. <https://doi.org/10.2307/20049729>
- Gyimah-Brempong, K., & Corley, M. E. (2005). Civil wars and economic growth in sub-saharan africa1. *Journal of African Economies*, 14(2), 270-311. <https://doi.org/10.1093/jae/eji004>

- Habyarimana, J., Humphreys, M., Posner, D. N., & Weinstein, J. M. (2007). Why does ethnic diversity undermine public goods provision?. *American political science review*, 101(4), 709-725.
<https://doi.org/10.1017/s0003055407070499>
- Hauge, W., & Ellingsen, T. (1998). Beyond environmental scarcity: Causal pathways to conflict. *Journal of peace research*, 35(3), 299-317.
<https://doi.org/10.1177/0022343398035003003>
- Hegre, H. (2001). Toward a democratic civil peace? Democracy, political change, and civil war, 1816-1992. *American political science review*, 95(1), 33-48.
<https://doi.org/10.1017/s0003055401000119>
- Hegre, H., & Sambanis, N. (2006). Sensitivity Analysis of Empirical Results on Civil War Onset. *Journal of Conflict Resolution*, 50(4), 508-535.
<https://doi.org/10.1177/0022002706289303>
- Hegre, H., Ellingsen, T., Gates, S., & Gleditsch, N. P. (2001). Toward a Democratic Civil Peace? Democracy, Political Change, and Civil War, 1816-1992. *American Political Science Review*, 33-48.
<https://doi.org/10.1017/s0003055401000119>
- Hegre, H., Østby, G., & Raleigh, C. (2009). Poverty and civil war events: A disaggregated study of Liberia. *Journal of Conflict Resolution*, 53(4), 598-623.
<https://doi.org/10.1177/0022002709336459>
- Hegre, Håvard, Nils Petter Gleditsch, and Ranveig Gissinger. (2003). Political institutions, globalization, and conflict. In Gerald Schneider, Katherine Barbieri, and Nils Petter Gleditsch (Ed.). *Globalization and armed conflict*, (pp271-5). Boulder, CO: Rowman & Littlefield
- Henderson, E. A., & Singer, J. D. (2000). Civil war in the post-colonial world, 1946-92. *Journal of Peace research*, 37(3), 275-299.
<https://doi.org/10.1177/002234330037003001>
- Hendrix, C. S., & Salehyan, I. (2012). Climate change, rainfall, and social conflict in Africa. *Journal of peace research*, 49(1), 35-50.
<https://doi.org/10.1177/0022343311426165>
- Heston, A., Summers, R., & Aten, B. (2012). *Penn world table version 7.1. Center of comparisons of production, income and prices at the University of Pennsylvania.*
- Hibbs, D. A. (1973). *Mass political violence: A cross-national causal analysis* (Vol. 253). New York: Wiley.

Hidalgo, F. D., Naidu, S., Nichter, S., & Richardson, N. (2010). Economic determinants of land invasions. *The Review of Economics and Statistics*, 92(3), 505-523.

https://doi.org/10.1162/rest_a_00007

Hintze, O., & Gilbert, F. (1975). *Military Organization and the Organization of the State. The Historical Essays of Otto Hintze*. New York: Oxford University Press

Holtermann, H. (2012). Explaining the development-civil war relationship. *Conflict Management and Peace Science*, 29(1), 56-78.

<https://doi.org/10.1177/0738894211430279>

Homer-Dixon, T. F. (2010). *Environment, scarcity, and violence*. Princeton University Press.

<https://doi.org/10.1515/9781400822997>

Horowitz DL (1985) *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley, CA: University of California Press.

Hosmer Jr, D. W., Lemeshow, S., & Sturdivant, R. X. (2013). *Applied logistic regression*. John Wiley & Sons. <https://doi.org/10.1002/9781118548387>

Hutchison, M. L. (2014). Tolerating threat? The independent effects of civil conflict on domestic political tolerance. *Journal of Conflict Resolution*, 58(5), 796-824.

<https://doi.org/10.1177/0022002713478566>

Hutchison, M. L., & Johnson, K. (2011). Capacity to trust? Institutional capacity, conflict, and political trust in Africa, 2000-2005. *Journal of Peace Research*, 48(6), 737-752.

<https://doi.org/10.1177/0022343311417981>

Ishii, T. (2022). Mechanism of institutional transition, political instability and expansion of local power through civil wars: A model and comparative history. *Journal of Economics and Political Economy*, 9(2), 102-177. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3655729>

Jakobsen, T. G., De Soysa, I., & Jakobsen, J. (2013). Why do poor countries suffer costly conflict? Unpacking per capita income and the onset of civil war. *Conflict Management and Peace Science*, 30(2), 140-160. <https://doi.org/10.1177/0738894212473923>

Jola-Sanchez, A. F. (2022). How does warfare affect firms' productivity?. *Production and Operations Management*, 31(5), 1940-1962.

<https://doi.org/10.1111/poms.13658>

Kalyvas, Stathis N. (2007). "Civil Wars." In Boix, C., & Stokes, S. C. (Eds.). *The Oxford Handbook of Comparative Politics*, (pp 416-435). Oxford University Press.

- <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199566020.003.0018>
- Kang, S., & Meernik, J. (2005). Civil war destruction and the prospects for economic growth. *The Journal of Politics*, 67(1), 88-109.
- <https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2005.00309.x>
- Kijewski, S., & Freitag, M. (2018). Civil war and the formation of social trust in Kosovo: Posttraumatic growth or war-related distress?. *Journal of conflict resolution*, 62(4), 717-742.
- <https://doi.org/10.1177/0022002716666324>
- Knutsen, C. H. (2011). Which democracies prosper? Electoral rules, form of government and economic growth. *Electoral Studies*, 30(1), 83-90.
- <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2010.09.006>
- Knutsen, C. H. (2013). Democracy, state capacity, and economic growth. *World development*, 43, 1-18.
- <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2012.10.014>
- Koubi, V., Bernauer, T., Kalbhenn, A., & Spilker, G. (2012). Climate variability, economic growth, and civil conflict. *Journal of peace research*, 49(1), 113-127.
- <https://doi.org/10.1177/0022343311427173>
- Kunovich, R. M., & Hodson, R. (1999). Conflict, religious identity, and ethnic intolerance in Croatia. *Social Forces*, 78(2), 643-668.
- <https://doi.org/10.2307/3005570>
- Kyriacou, A. P. (2013). Ethnic group inequalities and governance: Evidence from developing countries. *Kyklos*, 66(1), 78-101.
- <https://doi.org/10.1111/kykl.12012>
- Lai, B., & Thyne, C. (2007). The effect of civil war on education, 1980-97. *Journal of peace research*, 44(3), 277-292.
- <https://doi.org/10.1177/0022343307076631>
- Lujala, P., Gleditsch, N. P., & Gilmore, E. (2005). A diamond curse? Civil war and a lootable resource. *Journal of conflict resolution*, 49(4), 538-562.
- <https://doi.org/10.1177/0022002705277548>
- Mahoney, J. (2025). *The logic of social science* (A. Salar, Trans.). Sales Publications (Forthcoming). [In Persian].
- Mauro, P. (1995). Corruption and growth. *The quarterly journal of economics*, 110(3), 681-712.
- <https://doi.org/10.2307/2946696>
- McAdam, D. (1982). *Political process and the development of black insurgency*. Chicago, Ill: University of Chicago Press.
- <https://doi.org/10.2307/1961289>
- Mesquita, B. B. D., Smith, A., Siverson, R. M., & Morrow, J. D. (2003). *The logic of political survival* (No. 19095).

- MIT.
<https://doi.org/10.7551/mit-press/4292.001.0001>
- Miguel, E., Satyanath, S., & Sergenti, E. (2004). Economic shocks and civil conflict: An instrumental variables approach. *Journal of political Economy*, 112(4), 725-753.
<https://doi.org/10.1086/421174>
- Miranda, L. C., Perondi, L. F., & Gleditsch, K. S. (2016). The evolution of civil war severity, 1816-2005. *Peace Economics, Peace Science and Public Policy*, 22(3), 247-276.
<https://doi.org/10.1515/peps-2016-0012>
- Mironova, V., & Whitt, S. (2016). The evolution of prosociality and parochialism after violence. *Journal of Peace Research*, 53(5), 648-664.
<https://doi.org/10.1177/0022343316648204>
- Montalvo, J. G., & Reynal-Querol, M. (2005). Ethnic polarization, potential conflict, and civil wars. *American economic review*, 95(3), 796-816.
<https://doi.org/10.1257/0002828054201468>
- Mueni, M. R., Wawire, N. H., & Onono, P. A. (2021). Effects of political risk factors on tax revenue in Kenya. *European journal of economic and financial research*, 5(1).
<https://doi.org/10.46827/ejefr.v5i1.1068>
- Muller, E. N. (1985). Income inequality, regime repressiveness, and political violence. *American sociological review*, 47-61.
<https://doi.org/10.2307/2095339>
- Muller, E. N., & Seligson, M. A. (1987). Inequality and insurgency. *American political science Review*, 81(2), 425-451.
<https://doi.org/10.2307/1961960>
- Muller, E. N., & Weede, E. (1990). Cross-national variation in political violence: A rational action approach. *Journal of conflict resolution*, 34(4), 624-651.
<https://doi.org/10.1177/0022002790034004003>
- Murdoch, J. C., & Sandler, T. (2002a). Economic growth, civil wars, and spatial spillovers. *Journal of conflict resolution*, 46(1), 91-110.
<https://doi.org/10.1177/0022002702046001006>
- Murdoch, J. C., & Sandler, T. (2004). Civil wars and economic growth: Spatial dispersion. *American Journal of Political Science*, 48(1), 138-151.
<https://doi.org/10.1111/j.0092-5853.2004.00061.x>
- Murdoch, J., & Sandler, T. (2002b). Civil wars and economic growth: A regional comparison. *Defence and Peace Economics*, 13(6), 451-464.
<https://doi.org/10.1080/10242690214336>
- Narayan, P. K., Narayan, S., & Smyth, R. (2011). Does democracy facilitate

- economic growth or does economic growth facilitate democracy? An empirical study of Sub-Saharan Africa. *Economic Modelling*, 28(3), 900-910.
- <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2010.11.004>
- Nieman, M. D. (2011). Shocks and turbulence: Globalization and the occurrence of civil war. *International Interactions*, 37(3), 263-292.
- <https://doi.org/10.1080/03050629.2011.594756>
- North, R. (1984). *Integrating the perspectives: From population to conflict and war. Multidisciplinary Perspectives on Population and Conflict*. Syracuse, NY: Syracuse University Press.
- Olson Jr, M. (1971). *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups, with a new preface and appendix* (Vol. 124). harvard university press.
- <https://doi.org/10.2307/j.ctvjsf3ts>
- Opp, K. D. (1994). Repression and revolutionary action: East Germany in 1989. *Rationality and society*, 6(1), 101-138.
- <https://doi.org/10.1177/1043463194006001007>
- Østby, G. (2008). Polarization, horizontal inequalities and violent civil conflict. *Journal of Peace Research*, 45(2), 143-162.
- <https://doi.org/10.1177/0022343307087169>
- Østby, G., Nordås, R., & Rød, J. K. (2009). Regional inequalities and civil conflict in Sub-Saharan Africa. *International studies quarterly*, 53(2), 301-324.
- <https://doi.org/10.1111/j.1468-2478.2009.00535.x>
- Parsons, T. (1951). *Toward a general theory of action*. Harvard University Press.
- <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674863507>
- Payne, R. A. (1995). Freedom and the environment. *Journal of democracy*, 6(3), 41-55.
- <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0053>
- Peffley, M., Hutchison, M. L., & Shamir, M. (2015). The impact of persistent terrorism on political tolerance: Israel, 1980 to 2011. *American political science review*, 109(4), 817-832.
- <https://doi.org/10.1017/s0003055415000441>
- Posner, D. N. (2004). Measuring ethnic fractionalization in Africa. *American journal of political science*, 48(4), 849-863.
- <https://doi.org/10.1111/j.0092-5853.2004.00105.x>
- Raleigh, C., & Hegre, H. (2009). Population size, concentration, and civil war. A geographically disaggregated analysis. *Political geography*, 28(4), 224-238.

- <https://doi.org/10.1016/j.pol-geo.2009.05.007>
- Regan, P. M., & Henderson, E. A. (2002). Democracy, threats and political repression in developing countries: are democracies internally less violent?. *Third World Quarterly*, 23(1), 119-136.
<https://doi.org/10.1080/01436590220108207>
- Regan, P. M., & Norton, D. (2005). Greed, grievance, and mobilization in civil wars. *Journal of Conflict Resolution*, 49(3), 319-336.
<https://doi.org/10.1177/0022002704273441>
- Reid, L., Myrick, R., Kadera, K. M., & Crescenzi, M. J. (2021). Conflict environments and civil war onset. *Journal of Global Security Studies*, 6(2), ogz064.
<https://doi.org/10.1093/jogss/ogz064>
- Reynal-Querol, M. (2002). Ethnicity, political systems, and civil wars. *Journal of conflict resolution*, 46(1), 29-54.
<https://doi.org/10.1177/0022002702046001003>
- Riggs, F. W. (1995). Ethnonational rebellions and viable constitutionalism. *International Political Science Review*, 16(4), 375-404.
<https://doi.org/10.1177/019251219501600405>
- Rock, M. T. (2009). Has democracy slowed growth in Asia?. *World Development*, 37(5), 941-952.
<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2008.09.002>
- Rohner, D., Thoenig, M., & Zilibotti, F. (2013). Seeds of distrust: Conflict in Uganda. *Journal of Economic Growth*, 18, 217-252.
<https://doi.org/10.1007/s10887-013-9093-1>
- Rudloff, P., & Findley, M. G. (2016). The downstream effects of combatant fragmentation on civil war recurrence. *Journal of Peace Research*, 53(1), 19-32.
<https://doi.org/10.1177/0022343315617067>
- Rummel, R. J. (1995). Democracy, power, genocide, and mass murder. *Journal of Conflict Resolution*, 39(1), 3-26.
<https://doi.org/10.1177/0022002795039001001>
- Salahodjaev, R. (2015). Democracy and economic growth: The role of intelligence in cross-country regressions. *Intelligence*, 50, 228-234.
<https://doi.org/10.1016/j.intell.2015.04.013>
- Salehyan, I., & Gleditsch, K. S. (2006). Refugees and the spread of civil war. *International organization*, 60(2), 335-366.
<https://doi.org/10.1017/s0020818306060103>

- Sambanis, N. (2001). Do ethnic and nonethnic civil wars have the same causes? A theoretical and empirical inquiry (Part 1). *Journal of conflict resolution*, 45(3), 259-282.
<https://doi.org/10.1177/0022002701045003001>
- Sambanis, N. (2004). What is civil war? Conceptual and empirical complexities of an operational definition. *Journal of conflict resolution*, 48(6), 814-858.
<https://doi.org/10.1177/0022002704269355>
- Sarkees, M. R. (2010). The COW typology of war: Defining and categorizing wars (version 4 of the data). Note with version 4 of the Correlates of War Data, 1816-2007.
- Schneider, G., & Wiesehomeier, N. (2008). Rules that matter: political institutions and the diversity-conflict nexus. *Journal of peace research*, 45(2), 183-203.
<https://doi.org/10.1177/0022343307087176>
- Sen, A. (2008). Violence, identity and poverty. *Journal of peace research*, 45(1), 5-15.
<https://doi.org/10.1177/0022343307084920>
- Shabuz, Z. R., & Garthwaite, P. H. (2024). Examining collinearities. *Australian & New Zealand Journal of Statistics*, 66(3), 367-388.
<https://doi.org/10.1111/anzs.12425>
- Shrestha, N. (2020). Detecting multicollinearity in regression analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 8(2), 39-42.
<https://doi.org/10.12691/ajams-8-2-1>
- Singer, J. D., & Small, M. (1993). *National material capabilities data, 1816-1985*. Ann Arbor, MI: Inter-university Consortium for Political and Social Research.
<https://doi.org/10.3886/icpsr09903>
- Skrede Gleditsch, K., & Ruggeri, A. (2010). Political opportunity structures, democracy, and civil war. *Journal of Peace Research*, 47(3), 299-310.
<https://doi.org/10.1177/0022343310362293>
- Sobek, D., & Thies, C. G. (2015). Civil wars and contemporary state building: Rebellion, conflict duration, and lootable resources. *Civil wars*, 17(1), 51-69.
<https://doi.org/10.1080/13698249.2015.1059568>
- Sørli, M. E., Gleditsch, N. P., & Strand, H. (2005). Why is there so much conflict in the Middle East?. *Journal of Conflict Resolution*, 49(1), 141-165.
<https://doi.org/10.1177/0022002704270824>
- Soysa, I. D. (2002). Ecoviolence: shrinking pie, or honey pot?. *Global environmental politics*, 2(4), 1-34.
<https://doi.org/10.1162/152638002320980605>

- Stewart, F. (2001). *Horizontal inequalities: A neglected dimension of development* (Vol. 1). Helsinki: United Nations University, World Institute for Development Economics Research.
- Stockemer, D. (2010). Regime type and civil war—a re-evaluation of the inverted U-relationship. *Global Change, Peace & Security*, 22(3), 261-274.
<https://doi.org/10.1080/14781158.2010.510239>
- Sundberg, R., Eck, K., & Kreutz, J. (2012). Introducing the UCDP non-state conflict dataset. *Journal of peace research*, 49(2), 351-362.
<https://doi.org/10.1177/002234331431598>
- Tavares, J., & Wacziarg, R. (2001). How democracy affects growth. *European economic review*, 45(8), 1341-1378.
[https://doi.org/10.1016/s0014-2921\(00\)00093-3](https://doi.org/10.1016/s0014-2921(00)00093-3)
- Taydas, Z., & Peksen, D. (2012). Can states buy peace? Social welfare spending and civil conflicts. *Journal of Peace Research*, 49(2), 273-287.
<https://doi.org/10.1177/0022343311431286>
- Teorell, J., Dahlberg, S., Holmberg, S., Rothstein, B., Khomenko, A., & Svensson, R. (2016). *The quality of government standard dataset, version Jan16*. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute.
- <https://doi.org/10.2139/ssrn.3569563>
- Tezcur, G. M. (2015). Electoral behavior in civil wars: The Kurdish conflict in Turkey. *Civil Wars*, 17(1), 70-88.
<https://doi.org/10.1080/13698249.2015.1059565>
- Thies, C. G. (2010). Of rulers, rebels, and revenue: State capacity, civil war onset, and primary commodities. *Journal of peace research*, 47(3), 321-332.
<https://doi.org/10.1177/0022343310361841>
- Thomas, A., & John Sergenti, E. (2010). Economic growth and ethnic violence: An empirical investigation of Hindu-Muslim riots in India. *Journal of Peace research*, 47(5), 535-546.
<https://doi.org/10.1177/0022343310373032>
- Thyne, C. L. (2006). Cheap signals with costly consequences: The effect of interstate relations on civil war. *Journal of Conflict Resolution*, 50(6), 937-961.
<https://doi.org/10.1177/0022002706293675>
- Tilly, C. (1978). *From mobilization to revolution*. Reading, England. McGraw-Hill College
- Tir, J., & Singh, S. P. (2015). Get off my lawn: Territorial civil wars and subsequent social intolerance in the public. *Journal of Peace Research*, 52(4), 478-491.

- <https://doi.org/10.1177/0022343315571008>
- Toft, M. D. (2021). Getting religion right in civil wars. *Journal of Conflict Resolution*, 65(9), 1607-1634.
- <https://doi.org/10.1177/0022002721997895>
- Trinn, C., & Wencker, T. (2018). Introducing the Heidelberg approach to conflict research. *European Political Science*, 17, 111-121.
- <https://doi.org/10.1057/s41304-016-0093-4>
- Trinn, C., & Wencker, T. (2021). Integrating the quantitative research on the onset and incidence of violent intrastate conflicts. *International Studies Review*, 23(1), 115-139.
- <https://doi.org/10.1093/isr/viaa023>
- Vreeland, J. R. (2008). Political institutions and human rights: Why dictatorships enter into the United Nations Convention Against Torture. *International Organization*, 62(1), 65-101.
- <https://doi.org/10.1017/s002081830808003x>
- Wahman, M., Teorell, J., & Hadenius, A. (2013). Authoritarian regime types revisited: updated data in comparative perspective. *Contemporary Politics*, 19(1), 19-34.
- <https://doi.org/10.1080/13569775.2013.773200>
- Ward, M. D., Greenhill, B. D., & Bakke, K. M. (2010). The perils of policy by p-value: Predicting civil conflicts. *Journal of peace research*, 47(4), 363-375.
- <https://doi.org/10.1177/0022343309356491>
- Warren, T. C., & Troy, K. K. (2015). Explaining violent intra-ethnic conflict: Group fragmentation in the shadow of state power. *Journal of Conflict Resolution*, 59(3), 484-509.
- <https://doi.org/10.1177/0022002713515400>
- Weede, E., & Muller, E. N. (1998). Rebellion, violence and revolution: A rational choice perspective. *Journal of peace research*, 35(1), 43-59.
- <https://doi.org/10.1177/0022343398035001004>
- Wegenast, T. C., & Basedau, M. (2014). Ethnic fractionalization, natural resources and armed conflict. *Conflict Management and Peace Science*, 31(4), 432-457.
- <https://doi.org/10.1177/0738894213508692>
- Wimmer, A., & Min, B. (2006). From empire to nation-state: Explaining wars in the modern world, 1816-2001. *American sociological review*, 71(6), 867-897.
- <https://doi.org/10.1177/000312240607100601>
- Wimmer, A., Cederman, L. E., & Min, B. (2009). Ethnic politics and armed conflict: A configurational analysis of a new global data set. *American sociological review*, 74(2), 316-337.

<https://doi.org/10.1177/000312240907400208>

Wooldridge, J. M. (2010). *Econometric analysis of cross section and panel data*. MIT press.

World Bank. (2023). *World development indicators*. The World Bank Washington DC.

<https://data-bank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Wucherpfennig, J., Metternich, N. W., Cederman, L. E., & Gleditsch, K. S. (2012). Ethnicity, the state, and the duration of civil war. *World Politics*, 64(1), 79-115.

<https://doi.org/10.1017/s004388711100030x>

